

Vlaams
Parlement

ingediend op **1244** (2016-2017) – Nr. 2
27 november 2017 (2017-2018)

Verslag

namens de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen
uitgebracht door Piet De Bruyn, Cindy Franssen en Johan Danen

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Liesbeth Homans

over de bijsturing van het Vlaams Actieplan
Armoedebestrijding 2015-2019

Samenstelling van de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen:

Voorzitter: Lorin Parys.

Vaste leden:

Björn Anseeuw, Piet De Bruyn, Jelle Engelbosch, Marc Hendrickx, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
An Christiaens, Dirk de Kort, Katrien Partyka, Valerie Taeldeman;
Gweny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
Michèle Hostekint, Bart Van Malderen;
An Moerenhout.

Plaatsvervangers:

Ingeborg De Meulemeester, Lies Jans, Kathleen Krekels, Elke Sleurs, Nadia Sminate,
Herman Wynants;
Griet Coppé, Michel Doomst, Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
Ann Brusseel, Freya Saeys;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elke Van den Brandt.

Toegevoegde leden:

Guy D'haeseleer;
Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

1244 (2016-2017) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

1. Bespreking met Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, op 5 oktober 2017	4
1.1. Toelichting door de minister	4
1.2. Bespreking	8
2. Bespreking met Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, op 12 oktober 2017	21
2.1. Toelichting door de minister	21
2.2. Bespreking	23
3. Bespreking met Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, op 19 oktober 2017	29
3.1. Toelichting door de minister	29
3.2. Bespreking	32
4. Bespreking met Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, op 26 oktober 2017	34
4.1. Toelichting	34
4.2. Bespreking	37
Gebruikte afkortingen	45
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Wonen, Armoedebeloid en Gelijke Kansen besprak op 5, 12, 19 en 26 oktober 2017 de nota van de Vlaamse Regering, ingediend door viceminister-president Liesbeth Homans, over de bijsturing van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 (VAPA). De commissie besprak de nota achtereenvolgens met de betrokken ministers Liesbeth Homans, Jo Vandeuren, Philippe Muyters en Hilde Crevits. De commissie besliste eveneens een hoorzitting over het bijgestuurde VAPA te organiseren na de besprekingen met de ministers. Over die hoorzitting op 14 december 2017 wordt een apart verslag uitgebracht.

1. Bespreking met Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, op 5 oktober 2017

1.1. Toelichting door de minister

Minister *Liesbeth Homans* herinnert aan artikel 4 van het besluit van de Vlaamse Regering over de armoedebestrijding, dat een tweejaarlijks voortgangsrapport over het VAPA, goedgekeurd op 3 juli 2015, oplegt. De minister heeft dat rapport aan de parlementsleden toegelicht op 4 mei 2017 (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1170/1). Volgens het besluit moet het plan twee jaar na de goedkeuring geactualiseerd en bijgestuurd worden. Die actualisering, in juli 2017 voorgelegd aan de regering, licht de minister vandaag toe. Na de voortgangsrapportage is aan het Horizontaal Permanent ArmoedeOverleg (HPAO), waarin ook de middenveldorganisaties zitting hebben, gevraagd de bijsturing voor te bereiden. In twee vergaderingen boog de overleggroep zich over volgende kwesties: de evoluties en cijfers na 2015, het bijsturingskader, alsook de gewenste aanpassingen aan het VAPA. Dat advies is vervolgens besproken door de Vlaamse Regering.

De minister roept de parlementsleden op om discussies over de verantwoordelijkheid van deze of vorige regering achterwege te laten en zich met haar te buigen over de cijfers van 2015. Ze wijst erop dat de Armoedemonitor van april 2017 vaak nog cijfers hanteert van het inkomensjaar 2014, dus nog van voor de goedkeuring van het VAPA. Uit de kansarmoede-index van Kind en Gezin blijkt dat het aantal geboortes in kansarmoede onafgebroken stijgt sinds 2004 en sindsdien verdubbeld is. De grootste stijgingen waren er tussen 2010 en 2011, namelijk 1,3 procentpunt, en tussen 2015 en 2016, namelijk 0,8 procentpunt. Het gaat hier om het risico om in armoede te belanden, benadrukt de minister.

De minister legt daar de cijfers van de werkloosheid naast. Werk is immers de belangrijkste factor in de armoedebestrijding. Het aantal niet-werkende werkzoekenden daalt al meer dan twee jaar op rij, en elke maand is het cijfer lager dan dezelfde maand het jaar ervoor. De minister haalt voorts de asielcrisis aan als factor van extra druk op de maatschappelijke draagkracht. Volgens onderzoekers zijn de asielzoekers sinds 2015 doorgaans lager opgeleid dan de gemiddelde nieuwkomer: 47 percent van de recente asielzoekers hebben slechts een diploma van lager onderwijs of helemaal geen diploma. Daarom werd in 2016 en 2017 telkens ongeveer 16 miljoen euro extra uitgetrokken voor de agentschappen Inburgering en Integratie. Dat zijn louter middelen voor inburgering, niet voor het veel duurdere NT2, dat verrekend wordt op de begroting Onderwijs.

De minister citeert uit een recente publicatie van Kind en Gezin over de kansarmoede-index: "Kansarmoede neemt sterker toe bij kinderen met een moeder van niet-Belgische origine en er werden de laatste jaren ook meer kinderen geboren met een moeder van niet-Belgische origine. (...) We zien tot

slot ook het effect van ingeweken kinderen geboren in de jaren 2014 en 2015. We stellen vast dat vele moeders van deze kinderen afkomstig zijn uit landen in Azië waaronder Syrië en Afghanistan. In die gezinnen ligt kansarmoede veel hoger, wat ook logisch is wanneer het over vluchtelingen gaat.”. De minister toont de impact van de vluchtelingeninstroom aan met het aandeel van kinderen met een moeder uit een Aziatisch land zoals Syrië, Afghanistan en Irak: momenteel 12,8 percent van de kansarme geboorten. Dat aandeel is sinds 2014 met 27 percent gestegen.

De bijsturing slaat uiteraard enkel op Vlaamse bevoegdheden. Debatten over uitkeringen worden beter gevoerd waar daar iets aan kan worden en wordt gedaan. Het HPAO vraagt vooral in te zetten op het recht op maatschappelijke dienstverlening, het recht op gezin, het recht op onderwijs, het recht op werk, het recht op huisvesting. Met het recht op gezin bedoelt het armoedeoverleg maatregelen om de leefomstandigheden van gezinnen te verbeteren en zo de volle ontplooiing van het gezin mogelijk te maken. Dat raakt aan het recht op onderwijs en werk, maar gaat over de kinderbijslag, de kinderopvang, de jeugdhulp en dergelijke. Ook voor de minister zijn die vijf rechten de belangrijkste Vlaamse hefboomen om armoede te voorkomen en bestrijden. Over de andere grondrechten wordt in het bijgestuurde VAPA een stand van zaken gegeven. Naast de bijsturingen, blijven de 161 acties uit het VAPA 2015 doorlopen. De minister zal echter enkel de nieuwigheden toelichten. Het uitgangspunt blijft hetzelfde, namelijk een structureel participatief armoedebestrijdingsbeleid voeren, waarbij versterkt wordt ingezet op het voorkomen en bestrijden van armoede bij gezinnen met jonge kinderen. Aangezien de andere ministers hun acties in het kader van de bijsturing zelf komen toelichten, zal Liesbeth Homans enkel ingaan op haar acties.

Vooreerst kaart ze de bijsturing van het recht op maatschappelijke dienstverlening aan. Vlaanderen beschikt over een uitgebreid sociaal vangnet. Burgers kunnen bij de diverse overheden terecht voor een gamma aan financiële tegemoetkomingen zoals de school- en studietoelage en de huursubsidie. Omdat niet iedereen gebruikmaakt van die rechten, blijft de Vlaamse Regering inzetten op laagdrempelige, kwaliteitsvolle en toegankelijke dienstverlening. In haar bevoegdheden zal de minister volgende maatregelen nemen om die te verbeteren. Bij de begrotingsaanpassing is er 2,9 miljoen euro extra toegekend waarmee de projectoproep werd gelanceerd om centrumsteden te laten investeren in sociale infrastructuur. Daarop kan nog ingetekend worden tot 17 oktober. Het kan gaan om projecten die betaalbaar wonen faciliteren of een sociaal incubatiecentrum. Voorts is de projectoproep voor aanklampende dienstverlening ten aanzien van gezinnen met (zeer) lage werkintensiteit gelanceerd in september. Tot 22 oktober kunnen er aanvragen ingediend worden. Per project zal maximaal 60.000 euro worden toegekend voor maximaal twee jaar. Deze gezinnen kennen een armoederisico van 49 percent en zijn dan ook de meest kwetsbare groep in Vlaanderen. Het doel is om generatie-armoede te doorbreken door hen op te zoeken en de werkintensiteit van de ouders en de ontwikkelingskansen van de kinderen te vergroten via een integrale aanpak.

Nieuw is ook het dienstverleningsregister, een samenvoeging van de interbestuurlijke producten- en dienstencatalogus en de rechtenverkenner zodat burgers en hulpverleners via één onlineplatform gemakkelijk informatie vinden over diensten van de Vlaamse overheid en de lokale besturen. Het HPAO zal ook een instrument ontwikkelen waarmee dienstverlenende organisaties de toegankelijkheid van hun dienstverlening kunnen screenen.

Bepaalde maatregelen uit het oorspronkelijke VAPA worden versterkt. Zo zal de ambtelijke werkgroep Sociale Correcties een advies formuleren over criteria voor sociale correcties. Op die manier kunnen beleidsdomeinen onderbouwde

beslissingen nemen en voorstellen doen om knelpunten in het automatisch toekennen van sociale correcties op te lossen. De minister benadrukt dat, hoewel dat wel de doelstelling is, het niet altijd mogelijk is om rechten automatisch toe te kennen. Zo is een huursubsidie zonder plaatsbezoek niet wenselijk omdat het risico bestaat dat huisjesmelkers gesubsidieerd worden. Nagaan of de woning aan de kwaliteitsvereisten voldoet, is in het voordeel van de huurder. Hoewel het de bedoeling was het na vier jaar in de reguliere werking in te bedden, heeft de minister toch beslist het project van de buurtstewards in Gent, Brussel en Antwerpen, die de brug slaan tussen de Roma en dienstverlening, nog drie jaar voort te zetten. Het gaat om 800.000 euro per jaar voor de periode 2016-2020.

De minister vervolgt met de bijsturingen die vallen onder het recht op gezin. Doel is het verbeteren van de leefomstandigheden van gezinnen met jonge kinderen om zo de armoedespiraal te doorbreken. Vooreerst wordt de perinatale coaching voor ouders in armoede versterkt met een uitbreiding van Buddy bij de Wieg, waarbij studenten vroedkunde en sociaal werk gezinnen vanaf de zwangerschap bijstaan en, zo nodig, doorverwijzen naar hulpverlening. Dat project kreeg in 2017 103.500 euro, voor twee nieuwe satellieten in Ronse en Sint-Niklaas, alsook een vrijwilligerswerking in Gent. Er waren reeds werkingen in Gent, Antwerpen, Turnhout en Hasselt.

Voorts wordt het sociaal netwerk van kwetsbare gezinnen versterkt. De minister geeft daartoe al een subsidie van 195.000 euro aan de vzw ArmenTeKort. Die vzw brengt personen in armoede in contact met een kansbiedende buddy. Dat zijn vrijwilligers. De subsidie moet helpen om het bereik van de organisatie te verhogen, met als doel om tegen 2018 vijfhonderd buddyduo's te hebben. In de proeftuinen voor minderjarige nieuwkomers en laaggeletterde moeders met jonge kinderen werd een specifiek inburgeringstraject voor deze twee prioritaire doelgroepen ontwikkeld. Dat zal structureel verankerd en dus gefinancierd worden. Dat de thuistaal niet het Nederlands is, beperkt de kansen, net daarom is het belangrijk de kennis van het Nederlands bij laaggeletterde moeders te verbeteren.

Onderwijs is een andere cruciale factor om de kansarmoede aan te pakken. Jongeren en volwassenen krijgen zo de kans op competentieontwikkeling die hun kansen op de arbeidsmarkt vergroot. Een nieuwe maatregel is het AMIF-project dat participatie en ouderbetrokkenheid vanaf het kleuteronderwijs aanmoedigt. Studies tonen immers dat ouderbetrokkenheid cruciaal is voor een succesvolle schoolcarrière en best zo vroeg mogelijk in de schoolcarrière start. Voor het project werken Onderwijs, Welzijn, de agentschappen Integratie en Inburgering (het Vlaamse, het Gentse, het Antwerpse) en het Brusselse Huis van het Nederlands, alsook de lokale besturen samen. De projecten zijn gestart op 1 januari 2017 en lopen tot eind 2018. Ten gevolge van de asielcrisis werd er telkens 16 miljoen euro extra vrijgemaakt in 2016 en 2017, waardoor wachtlijsten vermeden werden. Ook in 2018 zullen er daarvoor extra middelen zijn, waardoor er geen wachtlijsten zullen zijn.

Een inkomen uit arbeid is nog steeds de beste buffer tegen armoede. De minister is er zich van bewust dat niet iedereen bij machte is om te werken. Die kleine groep moet steun blijven krijgen. Ze gelooft echter niet dat elke persoon in armoede niet in staat is om te gaan werken. Het promoten van werk is niet alleen de verantwoordelijkheid van de Vlaamse Regering, maar ook van de lokale besturen en alle middenveldorganisaties.

Zoals gezegd daalt de werkloosheid in Vlaanderen, maar niet voor mensen in armoede. Een nieuwe maatregel is het groeipad sociale economie. Op dat vlak scoort de regering nu al beter dan de vorige regering. In de begrotingscontrole 2017 werd er 2,5 miljoen recurrent vrijgemaakt voor 200 voltijds equivalenten

extra in de lokale diensteneconomie. Bij de begrotingsopmaak 2018 kon de minister 12 miljoen euro extra uit de brand slepen voor een groeipad in maatwerk en de lokale diensteneconomie. Ondanks het verzet van bepaalde organisaties tegen uitzendarbeid bij de overheden, zal het decreet op de uitzendarbeid bij de Vlaamse of lokale overheid kansen bieden voor mensen in armoede of voor wie al jaren met interim- en tijdelijke contracten aan de slag is. Met die ervaring lukt het hen gemakkelijker om een vaste baan bij de overheid in de wacht te slepen.

Onder haar bevoegdheid Wonen valt de bijsturing van het recht op huisvesting waar de middenveldorganisaties en het HPAO op hebben gehamerd. Het totale investeringsvolume in sociale huur voor de periode 2015-2018 loopt op tot 3,1 miljard euro, wat meer dan de helft meer is dan in de periode 2010-2013. Met het investeringsvolume voor het jaar 2016 van 866 miljoen euro worden 4176 nieuwe sociale huurwoningen gebouwd én 4259 andere gerenoveerd. Het sociale woonpatrimonium is immers zo verouderd dat de meeste huurders meer betalen aan hun energiefactuur dan aan huishuur. Bij de begrotingsopmaak 2018 heeft de minister een bijkomende machtiging van 285 miljoen euro gekregen, iets wat de minister ook zal vragen voor 2019. Vorig jaar bij de begrotingsopmaak en controle samen verkreeg de minister al 400 miljoen euro extra. Met het investeringsvolume tot en met 2018 is alvast het groeipad tot 2025 gecoverd. Het middenveld en andere actoren erkennen dat deze regering grote inspanningen doet voor de sociale huisvesting, maar ze blijven wel het euvel van de wachtlijsten beklemtonen. De minister kan echter niet op drie jaar tijd rechtekken wat er in het verleden misliep. De gemiddelde doorlooptijd voor de bouw van een sociale woning is al drie jaar.

Ook het investeringsvolume voor bijzondere sociale leningen, dus voor wie geen lening kan krijgen bij de banken, steeg aanzienlijk. Bijkomend voordeel is dat de ontleners aan 100 percent kunnen lenen. In de periode 2015-2018 zal dit volume 35 percent meer bedragen dan in de periode 2010-2013, namelijk 3,5 miljard in 2015-2018. Het aantal SVK-woningen is in 2016 met 17,5 percent gestegen ten opzichte van 2014. De werkingsmiddelen van de sociale verhuurkantoren zullen in 2018 met 45,5 percent gestegen zijn ten opzichte van 2014 tot een totaal van 19 miljoen euro. Die stijging dekt de kosten voor het gestegen aantal sociale woningen onder hun beheer. Met die middelen worden er ook grotere voorschotten verstrekt, waardoor de maatschappijen meer ruimte hebben voor prospectie.

Een huurpremie is een tegemoetkoming voor wie vier jaar of langer op de wachtlijst voor een sociale woning staat. Een huursubsidie is er voor wie uit een woning vertrekt die ongeschikt of onbewoonbaar is verklaard. Het uitgekeerde bedrag aan huurpremies zal in 2018 meer dan het dubbele bedragen dan in 2014, namelijk 18,8 miljoen euro. In diezelfde periode stijgen de huursubsidies met 25,5 percent. Jaarlijks ontvangt de Huurdersbond een subsidie van 1,9 miljoen euro.

Nieuw zijn ook de extra middelen voor de sociale huisvestingsmaatschappijen, die de overheidsinvesteringen opdrijven tot een recordhoogte. Maatschappijen die extra bedrijvig zijn in bouw en renovatie, krijgen in 2017-2018 10 miljoen euro extra. Die middelen komen uit de buffer van 125 miljoen euro en moeten nog dit jaar besteed worden. Ze worden vooral toegekend aan maatschappijen in de grotere steden met een huurpopulatie die weinig huur moet betalen. Winst is zeker niet de bedoeling, maar telkens met verlies draaien is evenmin houdbaar. Nieuw zijn ook de subsidies voor intergemeentelijke samenwerking van 6,4 miljoen euro in 2017. Daarmee worden de lokale besturen gestimuleerd om samen te werken en zo een efficiënter beleid te voeren opdat doelstellingen inzake woonbeleid kunnen worden gehaald.

De minister volgt het bindende sociale objectief nauwgezet op en de lokale besturen die niet op schema zaten, moesten een plan van aanpak opstellen. Algemeen zit men op schema om tegen 2025 50.000 sociale woningen meer dan in 2007 te hebben. Zoals gezegd volstaat het investeringsvolume tot 2018 daar al voor, terwijl de minister in 2019 nog meer geld zal vrijmaken. Bovenop de historisch grote investeringen in de renovatie van sociale woningen komen nog de middelen van het Vlaams Klimaatfonds, namelijk 80 miljoen euro, die zullen dienen voor energetische renovaties in sociale woningen in de periode 2016-2019.

Gemeenschappelijk wonen en nieuwe woonvormen kunnen financieel en sociaal interessant zijn voor kwetsbare doelgroepen. Men zal ze kunnen testen zonder al te veel belemmering door regelgeving. De oproep is inmiddels afgesloten, er zijn 48 projecten ingediend.

De minister besluit dat het VAPA dynamisch is. Dat betekent dat er steeds bijkomende maatregelen kunnen genomen worden, ook in de loop van dit jaar al. In het kader van de begrotingsopmaak 2018 komt er 12 miljoen euro extra voor de uitbreiding van de kinderopvang, 12 miljoen extra voor het groeipad sociale economie, 285 miljoen euro extra voor de bouw en renovatie van sociale woningen. Voorts komen er bijkomende middelen voor taalversterking bij anderstalige kleuters. De energieheffing wordt aanzienlijk verlaagd. De gezinnen die het sociaal tarief genieten, de zogenaamde beschermde afnemers, worden vrijgesteld van die energieheffing maar ook van de VREG-heffing.

1.2. Bespreking

Piet De Bruyn vreest dat deze zoveelste bespreking van dit onderwerp enkel tot telkens weer dezelfde kritiek zal leiden. Dat kan enkel doorbroken worden als iedereen afstand neemt van zijn grote gelijk. Dat is een uitgestoken hand, alsook een hand in eigen boezem. Hij illustreert hoe het niet moet met de tumultueuze commissiebespreking van mei over Kortrijk (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1170/1). De teneur was dat daar goed werk geleverd werd, ondanks de slechte wil van de Vlaamse Regering. Helaas bleek een maand later uit de cijfers van Kind en Gezin dat de kinderarmoede daar in 2016 met 4,5 percent steeg, ingaande tegen de tendens van de jaren ervoor. Kortom, bij ondanks alles vasthouden aan vooringenomen stellingen heeft niemand baat. De tien recentste armoedebaremeters nopen tot bescheidenheid daar ze duidelijk maken dat noch links, noch rechts de succesformule heeft. Dat geen enkele coalitie de manier gevonden heeft om armoede structureel aan te pakken, bewijst ook de studie van Wim Van Lancker. Bereidheid tot luisteren en leren is dus essentieel. De spreker zei zelf al meermaals dat het in deze aangelegenheid nooit goed genoeg mag zijn. Intellectuele oneerlijkheid overkomt iedereen, maar bij sommigen is dat het structurele speerpunt van hun bijdrage aan het armoededebat. Relevant is of men de af te leggen afstand benadrukt of kijkt of de beleidsmakers beter en meer doen dan voorheen, wat vaak het verschil is tussen oppositie en meerderheid. Voor de spreker leidt erkenning voor wat gedaan wordt tot een grotere bereidheid om te luisteren naar wat beter kan: met het respect groeit immers de luisterbereidheid.

Hij acht het terecht dat de minister-president in zijn Septemberverklaring de strijd tegen de armoede beklemtoonde. Dat niet minder dan vijf ministers het VAPA voorstelden, bewijst het engagement van de regering. Dat Vlaanderen in internationaal perspectief niet slecht scoort, werd door de minister-president terecht geen reden genoemd tot zelfgenoegzaamheid. Volgens de OESO-cijfers stuurt België, dus ook Vlaanderen, sterk herverdelend bij. Uit het bijgestuurde VAPA blijkt echter dat Vlaanderen zeker niet van plan is op zijn lauweren te rusten en minder inspanningen te leveren.

Intellectuele oneerlijkheid merkt hij ook in het debat over de 1 euromaaltijden. In tweets zei Wim Van Lancker dat de minister die tot een speerpunt van haar beleid verklaarde. Anderen zeiden dat de minister verklaarde dat die maaltijden de armoede structureel zouden terugdringen. Geen van die uitspraken is waar. De minister geeft 1,2 miljoen voor de volledige looptijd van drie jaar. Geen mens gelooft dat de minister met die beperkte middelen de armoede structureel denkt terug te dringen. Hij vraagt zich af of iemand de moeite genomen heeft na te kijken wat de minister echt gezegd heeft in haar berichten van 11 mei 2015, van 29 juli 2015, van 14 oktober 2015, van 16 december 2015? Of de eerdere verklaringen van de minister in het parlement, bijvoorbeeld op 13 mei 2015 of op 14 oktober 2015? Of de duiding in de beleidsnota: "Dit basisaanbod is geen oplossing voor het armoedeprobleem maar vormt een laagdrempelige insteek om mensen in armoede proactief te bereiken en hen de mogelijkheid te bieden in contact te komen met hulp- en dienstverleners.". De vorige minister voor armoedebestrijding zei ooit over deze maatregel, toen nog enkel in Antwerpen: "Het is niet zomaar een soepbedeling, maar biedt kinderen in sociale restaurants een maaltijd aan voor 1 euro. Dat is een goede eerste stap om de betrokken gezinnen structureel verder te helpen."

Bij het advies van het Kinderrechtencommissariaat uit de spreker grote reserves omdat het onderzoek te vroeg gestart is, namelijk na slechts negen maanden van de driejarige duurtijd; omdat het onvolledig is en slechts 16 van de 22 projecten beslaat; omdat het toetst aan andere doelstellingen dan die van het project. Daarbij komt nog dat de aard van de projecten erg uiteenlopend is, daarover algemene conclusies trekken is op zijn zachtst gezegd bevreemdend.

Uiteraard is kritiek toegestaan. Projecten worden in lerende netwerken besproken, geëvalueerd en bijgestuurd. Zo worden de lokale medewerkers als volwaardige partners betrokken, iets wat de spreker een terechte keuze vindt. Dat de maaltijden niet op school gegeven worden, oogst heel wat kritiek. Nochtans is dat een verdedigbare keuze omdat met de maaltijd ook de weg wordt getoond naar netwerkhelp zoals huiswerkbegeleiding en budgetbegeleiding, wat op school niet kan. Bovendien zijn er andere projecten die inzetten op gezonde maaltijden op school.

Met de bijsturing is de leesbaarheid van het VAPA verbeterd omdat de initiatieven, bestaande en nieuwe, nu gebundeld worden per grondrecht. Dat maakt het document ook tijdlozer, want armoedebestrijding zal altijd de basisrechten als uitgangspunt nemen. Uiteraard focust het plan op de grondrechten waar Vlaanderen zelf verantwoordelijk voor is: maatschappelijke dienstverlening, gezin, onderwijs, werk, huisvesting.

De onderbenutting van steun en dienstverlening is een oud zeer dat ervoor zorgt dat mensen kansen missen. Hij hoopt dat het project geïntegreerd breed onthaal van minister Jo Vandeuren daaraan zal remediëren. De spreker herinnert eraan dat hij al meermaals aandrang op meer bruikbaarheid van de interbestuurlijke producten- en dienstencatalogus en andere gelijkaardige initiatieven. Hij hoopt dat het nieuwe dienstverleningsregister, up-to-date en gemakkelijk raadpleegbaar zal zijn, maar dringt aan op een betere naam.

Hij zal het debat over kinderbijslag niet overdoen. Toch wil hij aanstippen dat het herverdelende karakter verdrievoudigd is: geen 3 maar ongeveer 10 percent van het hele budget zal voor sociale correctie worden aangewend. Ernstig wetenschappelijk onderzoek toont aan dat het aantal kinderen geboren in armoede daardoor teruggedrongen wordt met 15 percent. De minister wijst terecht op de impact van de vluchtelingeninstroom en speelt daar onder meer op in door de verankering van de proeftuinen voor minderjarige nieuwkomers en laaggeletterde moeders met jonge kinderen. De spreker uit zijn geloof in projecten als

ArmenTeKort, waarbij gezinnen in armoede gecoacht worden, dus op een niet-belerende manier geholpen worden bij zelfredzaamheid. Dat het vrijwilligers zijn die coachen, maakt dat de hulp meer wordt geapprecieerd. De overheid wordt immers vaak geassocieerd met een geheven vingertje.

Laaggeletterdheid is een enorme drempel. Het derde Strategisch Plan Geletterdheid moet dan ook resultaten oogsten. Ook werk blijft cruciaal in de strijd tegen armoede. Werk is zoveel meer dan een inkomen: netwerking, persoonlijkheidsontwikkeling, aanscherpen van vaardigheden, versterken van eigenwaarde enzovoort. Dat werkloosheid in Vlaanderen al twee jaar daalt, het gevolg van maatregelen, federaal en Vlaams, maar ook van conjunctuur, is dan ook zonder meer goed nieuws. Hij verwacht in de nabije toekomst daar een impact van te zien op de armoedecijfers. Na een moeizame start van het Maatwerkdecreet – niet door schuld van de minister – maakt het sterke groeipad in de sociale economie opnieuw duidelijk dat de regering wel degelijk oog heeft voor wie niet in het reguliere arbeidscircuit terechtkan.

Het investeringsvolume voor sociale huur springt over de 3 miljard euro, voor de bijzondere sociale leningen zelfs over de 3,5 miljard euro. Zelfs die historisch hoge bedragen lenigen lang niet alle noden. Dus vraagt hij de minister haar collega's te blijven overtuigen om dit groeiscenario voort te zetten.

De wenslijst van het Netwerk tegen Armoede, Samenlevingsopbouw en Caritas werd in dit bijgestuurde VAPA niet volledig gehonoreerd. Dat is begrijpelijk, want soms zijn die wensen ideologisch, dus gebaseerd op een andere, tegengestelde politieke visie dan die van de regering. De spreker heeft het er moeilijker mee dat sommige voorstellen onbetaalbaar of niet berekend zijn. Dat kan een verantwoordelijke regering zich niet veroorloven. Het bijgestuurde VAPA is dus duidelijk meer dan een verplicht nummertje. Het illustreert wat de minister altijd heeft gezegd: bestrijding van armoede is de voortdurende opdracht voor alle ministers. Het is dus ook geen einddocument.

Ook na deze bespreking zullen er meningsverschillen blijven. Het samenlevingsmodel van elke partij verschilt. Misschien niet fundamenteel, maar toch grondig. Zijn partij en de huidige regering geloven in gedeelde verantwoordelijkheid: van het beleid om drempels weg te werken en kansen te creëren, en van mensen om kansen te grijpen. Dat dit een simpel schuldmodel is, noemt hij een karikatuur. Geen enkele N-VA'er heeft ooit gezegd dat het de schuld van de arme is. Wel moeten mensen erop gewezen worden dat keuzes consequenties hebben. Mensen moeten gestimuleerd worden om hun zelfredzaamheid te vergroten. Dat is geen blijk van hardvochtigheid, maar net van respect. Net zomin als hij de beschuldiging een simpel schuldmodel te hanteren, aanvaardt, zal hij anderen verwijten van een even simpel slachtoffermodel uit te gaan. Net uit dat soort stellingenoorlog wil hij ontsnappen.

Met dit VAPA worden belangrijke stappen gezet. De acties en strategieën werden geëvalueerd en bijgestuurd, zoals het hoort. Hij nodigt niet alleen minister Liesbeth Homans, maar ook haar collega's uit het VAPA uit te voeren en zo nodig bij te sturen. Met zijn fractie zal hij hen daar kritisch maar met respect en vertrouwen op blijven aanspreken. Want alleen door het bundelen van alle energie, van alle krachten is het veelkoppige monster armoede echt aan te pakken.

Johan Danen benadert het thema met open vizier, zoals Piet De Bruyn bepleit. Zijn partij is het zeker eens met bepaalde aspecten, maar de cijfers bewijzen dat er de laatste jaren niet echt vooruitgang geboekt is. Dus is het niet goed genoeg. België mag dan een van de laagste armoedecijfers van Europa hebben, het is ook

één van de rijkste regio's van de wereld, wat maakt dat het eigenlijk koploper moet zijn. Hij hoopt dat de minister van Armoedebestrijding die ambitie deelt.

De Decenniumdoelen 2017 kenden een tiende verjaardag in mineur omdat de halvering van de armoede niet gehaald werd. De armoede is zelfs niet gedaald en op sommige vlakken is de situatie zelfs nog slechter geworden. Na tien jaar armoedebeleid zijn er amper 30.000 Vlamingen minder in de armoede. Het risico op kinderarmoede is tussen 2008 en 2015 zelfs gestegen van 7 naar 12 percent. Voor dat falende beleid is minister Liesbeth Homans noch deze regering alleen verantwoordelijk, maar een kentering is er niet. Weinig grond voor de recente hoeraberichten dus.

De 1 euromaaltijden werden door de minister misschien niet het speerpunt genoemd, maar wel één van de maatregelen om armoede te bestrijden. Uit onderzoek van het Kinderrechtencommissariaat blijkt dat aanbieders het moeilijk hebben. Enkel de jonge kinderen betalen slechts 1 euro, maaltijden voor de rest van het gezin zijn nog steeds te duur. Het tijdstip zou voorts niet aangepast zijn aan het gezinsleven. Kortom, het initiatief bereikt de doelstelling niet, daarom diende Groen een voorstel van resolutie in om de maaltijden op elke basisschool aan te bieden zodat alle kinderen ongeacht rang, stand of inkomen van de ouders, minstens één gezonde en voedzame maaltijd krijgen (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1153/1). De kinderrechtencommissaris schaart zich daarachter.

De spreker klaagt voorts aan dat de huurwaarborglening om de gevolgen van de hogere huurwaarborg te compenseren, uitblijft. Een huurwaarborgfonds zou soelaas brengen, des te meer nu uit een Europese studie blijkt dat in België het aantal uithuiszettingen tussen 2008 en 2015 verdrievoudigd is. Basisdiensten zoals water en elektriciteit nemen voor veel mensen een steeds grotere hap uit hun huishoudbudget. Dat de 25 euro energieheffing voor de sociale doelgroep nu vervalt, neemt niet weg dat hun factuur de laatste jaren met meerdere tientallen percenten steeg. Dat is een rijke regio onwaardig.

Met de meeste acties van het VAPA is Groen het eens. Ambtenaren en vrijwilligers zetten hun beste beentje voor om mensen uit de armoede te helpen. Zo lang er tegengestelde beleidsbeslissingen worden genomen, blijft het dweilen met de kraan open. Het is wat ironisch dat de kleine verandering in de kinderbijslag, inderdaad een verbetering, als middel tegen de kinderarmoede gepromoot wordt, terwijl een ander ontwerp van het hele stelsel een efficiënt middel tegen kinderarmoede had kunnen zijn.

Kortom, de hoge verwachtingen van Groen worden met de bijsturing niet helemaal ingevuld. Dat is niet alleen de verantwoordelijkheid van minister Liesbeth Homans. Andere ministers lijken er niet echt mee bezig te zijn, het is dus aan haar als coördinerende minister om stappen te ondernemen. Groen verwacht dus een grondige bijsturing van het beleid in het bijzonder voor extra kwetsbare groepen als de éé noudergezinnen, laaggeschoolden en mensen geboren buiten de EU. Werk op zich volstaat niet opdat zij uit de armoede blijven. Groen verwacht een samenhangend beleid dat vooral inzet op inkomen, wonen, kinderbijslag, gezondheid en werk en consequent mensen- en kinderrechten als kader hanteert. Ook die staan los van de beleidsploeg. Het wordt tijd dat de Vlaamse en federale regeringen aan de slag gaan met oplossingen die de organisaties aanreiken. Van een ambitieuze minister die de kinderarmoede ging halveren en zo nodig haar collega-ministers flink de levieten zou lezen, blijft nog weinig over.

Hoe ver staat het met de acties voor een betere toegankelijkheid van de private huurmarkt voor kwetsbare doelgroepen? Is de administratie ondertussen met de sector het langbeloofde actieplan aan het uitwerken? Heeft hun eerste

vergadering al plaatsgevonden? Zo ja, welke partijen namen eraan deel? Wanneer zal het actieplan tegen discriminatie op de huurmarkt er zijn? In het HPAO gaat de werkgroep Sociale Correcties na hoe het principe dat de overheid persoonlijke informatie maar één keer vraagt op de automatische toekenning van rechten toegepast wordt. Aan welke rechten denkt de minister? Is er een lijst van rechten die tegen 2019 automatisch moeten worden toegekend of waarvan het bereik groter moet zijn?

Voorts informeert hij of de 1 euromaaltijden nu al dan niet een beleidsspeerpunt zijn. Is de minister bereid tot tussentijdse aanpassingen zodat de doelstellingen beter worden gehaald? Komt er in uitvoering van de studie van het Steunpunt Wonen over huurpremies en -subsidies een geharmoniseerd besluit over tegemoetkomingen in de huur? Hij wil ook weten wanneer de minister werk denkt te maken van de flankerende maatregelen in de conceptnota Private Huur, onder meer de geconventioneerde huur. Hij informeert voorts of en hoe vaak er overleg was met het federale niveau over deze aangelegenheid. En als dat er was, vraagt hij er verslag van te krijgen. Tot slot vraagt hij de minister of het nog steeds haar ambitie is om het risico op kinderarmoede tegen het einde van de regeerperiode te verminderen.

Cindy Franssen herinnert eraan dat de Decenniumdoelen 2017 een halvering van de armoede voorstelden aan de hand van zes doelen. Geen van die doelen is gehaald, er is zelfs meer kinderarmoede. Ze hoopt op een opvolger voor de nieuwe decenniumdoelen, wat de focus scherp moet houden.

De Armoedemonitor 2017 moet samen gelezen worden met de bijsturing van het VAPA. Het armoederisico is redelijk stabiel gebleven, maar dat blijft een relatieve maat. Positief is dat de Studiedienst van de Vlaamse Regering de ernst van de armoede voortaan jaarlijks in beeld zal brengen met de relatieve mediane armoedekloof. Dat is volgens de spreker het verschil tussen de armoederisico-drempel en het mediane inkomen van de groep mensen onder die drempel, momenteel 16 percent. Omdat meer dan de helft van de regeerperiode gepasseerd is, suggereert ze zelfs een halfjaarlijkse publicatie daarvan zodat de maatregelen snel bijgestuurd kunnen worden.

In Europees perspectief is de inkomensongelijkheid in België niet groot, maar de vermogensongelijkheid is wel bijzonder groot. De generatiearmoede blijft hardnekkig rond de 10 percent schommelen. Met fiscale maatregelen, vooral dan ingrepen in de fiscale aftrekposten, uiteraard een federale bevoegdheid, is er volgens het lid nog herverdeling mogelijk.

Ernstige materiële deprivatie, dus het ontbreken van een minimale levensstandaard, ligt in België op 3 percent, ook een al bij al goede score in Europa. Het parlamentslid oppert dat eens te vergelijken met de Vlaamse budgetstandaard, dus wat een gezin nodig heeft om een menswaardig leven te leiden. Al enkele jaren worden de kwetsbare doelgroepen steeds kwetsbaarder. Eenoudergezinnen, grote gezinnen en alleenstaanden lopen een steeds groter risico op armoede, alsook leden van een gezin met een lage werkintensiteit, laaggeschoolden, huurders, mensen met allochtone roots van buiten de Europese Unie. Opvallend is de stijging van het armoederisico bij werklozen. Ze benadrukt dat elk inkomen moet opgetrokken worden tot de Europese armoederisicodrempel, pas dan is de armoede structureel aangepakt. Verontrustend vindt ze de drie v's die armoede kenmerken: de vervrouwelijking, de verkleuring en de verjonging. De macht om daar iets aan te doen, ligt bij het regionale en het federale niveau. Het is dus de hoogste tijd voor een interministeriële conferentie over de armoede. Ze blijft ook betreuren dat het interfederale kinderarmoedeplan niet van de grond komt. Bij de bijsturing van het VAPA zet de Vlaamse Regering gelukkig maximaal in op de aanpak van kinderarmoede. Voor haar moet er

echter interfederaal een tandje bijgestoken worden. België en Vlaanderen hebben de crisis verteerd zonder dat de armoede significant is toegenomen, dankzij de welvaartstaat, het Rijnlandmodel en de beleidsmaatregelen. Een herverdelend systeem met de zogenaamde transferten zorgt voor minder mensen in armoede. Zonder sociale uitkeringen en correcties zou 38 percent van de Vlaamse bevolking onder de armoederisicodrempel terechtkomen. De armoede bij senioren is, ondanks de economische crisis, zelfs afgenomen. Dat heeft te maken met het beleid, onder meer de rechtvaardigheidsagenda waardoor de laagste pensioenen opgetrokken zijn, de besteding van de welvaartsenveloppe, Vlaamse maatregelen in de welzijnssector enzovoort. De grotere arbeidsparticipatie van vrouwen heeft gezorgd voor hogere pensioenrechten in die groep. Het lid vraagt een bijzondere inzet voor kansengroepen, zeker allochtone vrouwen. Ze ziet een drievoudig voordeel in hun emancipatie: als ze de taal beter beheersen en aan het werk gaan, kunnen ze de schoolcarrière van de kinderen beter begeleiden.

Het hebben van een baan is een belangrijk middel om uit de armoede te geraken. Uit de nota Welzijnszorg leert ze dat 400.000 van de 650.000 mensen in armoede die stap niet kunnen zetten omdat ze al een job hebben of niet tot de beroepsactieve groep horen. De economie trekt zonder twijfel aan, maar het is belangrijk dat de extra jobs ook toekomen aan arme gezinnen. Ze acht de extra middelen voor de sociale economie dan ook een goede zaak en vraagt daar nog extra in te investeren. Het voornaamste pijnpunt in het recht op onderwijs blijft de werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de Europese Unie. Tijdelijke contracten zijn soms hun deel maar ze komen dan telkens terug in de werkloosheid terecht. Op het vlak van woondeprivatie haalt Vlaanderen dan weer de vijftiende plaats in de EU-rangschikking. De extra injecties in de sociale huisvesting zijn dan ook broodnodig. Voor dit lid moet vooral ingezet worden op de drie w's: Welzijn, Werk en Wonen.

Op zich is het goed dat er armoedetoetsen bijkomen. Nieuwe initiatieven worden daardoor gecheckt op hun invloed op armoede, de neerslag daarvan is te vinden in actieplannen die ook in de bijsturing van het VAPA terechtkomen. Iets wat het lid mainstreaming van het beleid noemt. Ze informeert of de overzichtstabel van de armoedetoetsen geactualiseerd is. Zo niet, vraagt ze dat in ieder geval te doen tegen de begrotingsbesprekingen.

Ze verklaart zich positief over de nieuwe acties, enkel met het sensibiliseren van mensen in armoede over het houden van huisdieren heeft ze problemen. Op welke studie baseert minister Ben Weyts zich om te beweren dat het risico van dierenwelzijnsproblemen in deze doelgroep het grootst zijn? Ze begrijpt dergelijke stigmatisering niet. Uit ervaring weet ze dat voor heel wat mensen in armoede hun huisdier het enige wezen is dat ze nog vertrouwen en dat ze doorgaans beter verzorgen dan zichzelf. De middenklasse, die geld heeft om op vakantie te gaan, is diegene die dieren dan langs de weg achterlaat. Voorts denkt ze aan broodfokkers die uit winst oogmerk hun dieren slecht behandelen.

Ze informeert tot wie de projectoproep aanklappende dienstverlening voor gezinnen met zeer lage werkintensiteit gericht is. Als de initiatieven onmiddellijk mensen aan het werk willen krijgen, zonder aan onderliggende factoren te remediëren heeft ze twijfels bij de slaagkansen ervan. Ze herinnert aan het succesvolle WAW-traject in Aalst dat eerst de binnenkant van armoede, dan welzijnsaspecten aanpakte en, eens het zelfvertrouwen op peil was, mensen aan een baan trachtte te helpen. Het dienstverleningsregister vindt de spreker een goede zaak, maar ze vraagt naar de verhouding met de rechtenverkenner. Hoe verhoudt het screeningsinstrument voor de toegankelijkheid van de dienstverlening zich met de toegankelijkheidsscan en het toegankelijkheidscharter van minister Jo Vandeuren? Betreffende de integratie van de OCMW's in de

gemeenten informeert het lid hoe de minister de drempels naar dienstverlening van de OCMW's zal slechten.

CD&V zag de 1 euromaaltijden altijd al als deel van een coherente aanpak, waarbij gezonde maaltijden gecombineerd worden met huiswerkbegeleiding enzovoort. Als een rapport van het Kinderrechtencommissariaat er echter op wijst dat er weinig dergelijke maaltijden gegeven worden en dat ze onvoldoende aanleiding geven tot het gebruik van gezinsondersteunende diensten, moet daarnaar geluisterd worden. Het Kinderrechtencommissariaat beveelt aan om ervoor te zorgen dat maaltijden thuis gezond zijn en dat gezinsondersteunende diensten toegankelijk zijn. 1 euromaaltijden hebben wel degelijk succes op plaatsen waar gezinnen zich thuis voelen zoals in 't Lampeke. Hoewel Oudenaarde geen subsidies van de minister ontvangt, heeft het systeem van 1 euromaaltijden er wel succes omdat ze gecombineerd zijn met andere maatregelen zoals de OK-pas, maar ook omdat ze op school aangeboden worden. Het voordeel is dat kinderen niet naar een andere locatie moeten, door de pas wordt stigmatisering vermeden. Ouders kunnen terecht bij de sociale kruidenier waar een praathoeck voor de maatschappelijk werker is. Er is ook koopkrachtondersteuning enzovoort. Ze vraagt om de lokale organisaties zelf te laten beslissen waar ze de maaltijden aanbieden en subsidies enkel te laten afhangen van het bereiken van het doel.

Bart Van Malderen wil niet discuten over de cijfers, maar ze wel gebruiken als basis om mensen vooruit te helpen. Zoveel armoede in een rijke regio als Vlaanderen blijft onaanvaardbaar. Daarbij komt nog de ontstellende vaststelling dat, in weerwil van maatregelen gedurende meerdere regeerperiodes, de kinderarmoede verdubbeld is. Uiteraard is het nodig de maatregelen te beoordelen, maar eigenlijk impliceert dat kritiek op de maatschappij alsook op het overheidsinstrumentarium. Of dergelijke kritiek nu over de vorige regeerperiode of de huidige regeerperiode gaat, niemand hoeft als door een wesp gestoken te reageren, niet hier en niet op Twitter. De kwestie is hoe nu vooruitgang te boeken tegen structurele armoede. Hij vraagt de personen die andere sprekers vernoemden, hier uit te nodigen zodat het debat rechtstreeks kan worden gevoerd. Het komt erop aan alternatieven te vinden. Hij vraagt daarbij de kostprijs van die alternatieven te plaatsen tegen de kostprijs van armoede. Arm zijn maakt ziek, ziek zijn maakt arm. De maatschappelijke kosten worden vandaag niet in beeld gebracht, noch de maatschappelijke schade. Hij vindt in die werkwijze een bondgenoot in de regering die geen budget maar wel een doel heeft vooropgezet: armoede met een kwart en kinderarmoede met de helft reduceren tegen 2020. Hij vraagt de minister expliciet te bevestigen dat die doelstelling behouden blijft. Zal ze die halen en dus een trendbreuk realiseren? Dat zou het doel van de bijsturing moeten zijn.

De asielcrisis heeft ontegensprekelijk een grote invloed, maar als het doel gehandhaafd blijft, moeten bewindvoerders gewoon de zeilen bijzetten om het, ondanks wijzigingen in de maatschappelijke context, te halen. De minister benadrukt dat er middelen vrijgemaakt zijn voor de asielcrisis, dus zou de impact daarvan op de armoede moeten verminderen. Een verdubbeling van de kinderarmoede op tien jaar tijd kan niet volledig te wijten zijn aan een stijgend aantal asielzoekers. Er moeten andere factoren spelen.

Werken heeft ontegensprekelijk een invloed op armoede, maar niet iedereen in armoede is werkloos. Er zijn dus wel degelijk working poor, hoewel niet zoveel als in andere landen. Dat de minister-president al twee septemberverklaringen lang het oplossen van de armoede reduceert tot het verschaffen van werk, gaat dus niet op. De werkgelegenheid neemt toe, maar het is duidelijk dat die jobs niet hoofdzakelijk toekomen aan mensen in armoede. De flexi-jobs bijvoorbeeld gaan voornamelijk naar mensen die al een baan hebben maar bijklussen in de

horeca. Een alleenstaande moeder heeft het al moeilijk kinderen en een baan te combineren, laat staan dat ze nog kan bijklussen 's avonds of in het weekend. Daarvoor ontbreekt flexibele, betaalbare kinderopvang. Hij klaagt ook het opheffen van de verplichting voor dienstenchequebedrijven om werklozen aan te werven, aan. Hij pleit voor een omvattende, daadkrachtige aanpak.

Ook hij vraagt een actualisatie van de tabel over de armoedetoetsen, bij voorkeur komt er een onlinetabel waar parlementsleden de voortgang kunnen volgen. Datzelfde komt er bij voorkeur ook over de actiefiches, die niet allemaal van goede kwaliteit zijn. Hij geeft het voorbeeld van een fiche van minister Schauvliege waar de uitleg gewoon beperkt is tot de titel 'het voorkomen van voedselverspilling'. Vaak worden er middelen aan gegeven voor een of twee jaar, zonder dat er zicht is op wat er verder gebeurt. Hoe gaat het, eens de projectsubsidie afgelopen is, voort met het basisregister dienstverlening met focus op laagdrempeligheid en informeren op maat, de perinatale coaching, de proeftuinen duurzame kwalitatieve kleuterparticipatie via ouderbetrokkenheid, de toegankelijke vrijetijdsbesteding enzovoort? Hij informeert of de doelen in de lokale diensteneconomie en sociale economie met de open en gesloten oproepen nu bereikt zijn, bijvoorbeeld vijf voltijdsequivalenten per project in de lokale diensteneconomie.

Hij vindt niet terug hoeveel de minister uittrekt voor de energetische screening van het patrimonium van sociale huisvestingsmaatschappijen en maatregelen voor duurzame en betaalbare energie voor sociale huurders. Wat is de stand van zaken? Wordt dat project voortgezet? Ook internetaansluitingen staan op een actiefiche, zonder dat vermeld is hoeveel geld eraan besteed wordt. Uit de evaluatie valt de impact ervan in ieder geval niet af te leiden. Dat laatste is het grootste punt van kritiek van de spreker: tabellen genoeg, maar de impact is niet duidelijk. Een evaluatie op papier volstaat niet, de impact van het beleid op het leven van mensen in armoede moet in kaart worden gebracht.

Hij gelooft in beleidsinnovatie en projecten zijn een middel om maatregelen te testen. Eens ze succes hebben, moet structureel verankerd en veralgemeend worden. Als ze niet functioneren, moeten er lessen uit getrokken worden. Hij is het eens met Cindy Franssen dat armoede bestrijden vooral een zaak is van herverdeling. Dat België de crisis doorkwam met minder maatschappelijke schade dan andere EU-landen, is in grote mate te danken aan een goed functionerende sociale zekerheid en herverdelingsmechanismen. Nu nog stappen voorwaarts zetten, betekent durven op andere manieren herverdelen.

Bij het opstellen van het VAPA is de Vlaamse Regering ervan uitgegaan dat de Federale Regering de uitkeringen boven de armoedegrens zou brengen. Nu duidelijk is dat ze dat niet zal doen, moet de Vlaamse Regering meer inspanningen leveren om dat te compenseren en haar doelen te halen. Door de verschuiving in de federale flexi-jobregeling komen ze eerder toe aan anderen dan mensen in armoede. Ook daar moet Vlaanderen op inspelen. Ook hij informeert naar het overleg tussen Vlaanderen en het federale niveau en vindt het zorgwekkend dat de interministeriële conferentie nog niet samengekomen is. Hij hoopt dat de minister zich voor een keer niet verschuilt achter het voorzitterschap van de Franse Gemeenschap, maar zelf de nodige druk uitoefent.

Hij informeert naar hoeveel mensen de minister met het budget van de projecten voor gezinnen met een lage werkintensiteit denkt te bereiken. Hij is verheugd over de middelen voor huisvestingsbeleid, maar het komt erop aan die in woningen om te zetten. Gemeenten die achterblijven moeten een plan van aanpak opstellen, wie voorop loopt, krijgt sneller geld. In meer en meer gemeenten die het sociaal objectief naderen of overschrijden, duiken stemmen op om af te remmen. Klopt het dat er een extra saldo is voor steden en

gemeenten die het objectief overschrijden? De fiches blijven er vaag over, maar de spreker wil graag weten wanneer de ambtelijke werkgroep Sociale Correcties meer concrete resultaten zal presenteren.

Bij de hervorming van de kinderbijslag wordt 3,4 miljard euro ingezet om, op kruissnelheid, armoede met 1,3 percent te verminderen, als tenminste alle sociale correcties door rechthebbenden ook gevraagd worden. De vraag rijst of dat rendement billijk is. In een recente hoorzitting bleek dat bij de hervorming de kinderbijslag voor wezen en halfwezen respectievelijk met 10 en 40 percent daalt. Hij vraagt de minister dat na te kijken en aan te passen. Dat er middelen gaan naar uitbreiding van de kinderopvang juicht de spreker toe, maar de minister-president en minister Jo Vandeuren uitten bedenkingen bij de leefbaarheid van sommige initiatieven. De kwestie is dus hoe kinderopvangplaatsen bereikbaar en betaalbaar te maken voor mensen in armoede.

Sp.a heeft al eerder gewezen op het relatief beperkte aantal kinderen dat gebruikmaakt van de 1 euromaaltijden, 0,76 percent van de kinderen in armoede. Een kritische kijk van instellingen als het Rekenhof of het Kinderrechtencommissariaat is altijd even slikken voor een minister, maar die organen doen ook altijd aanbevelingen. Hij suggereert de minister die als een kans te zien om bij te sturen. Het Kinderrechtencommissariaat deed een zeer gedegen en representatieve evaluatie, bij 16 van de 22 initiatieven. Daaruit blijkt niet alleen dat het bereik beperkt is, dat er heel wat drempels zijn, maar ook dat de deelnemers vooral de aanvullende diensten appreciëren, zoals huistaakbegeleiding en opvoedingsbijstand. De maaltijden worden niet als een toegevoegde waarde gezien. Niet de maaltijden op zich, maar het samen aanbieden met diensten wordt in vraag gesteld. Hoog tijd om daar lessen uit te trekken: de aanvullende diensten algemeen en structureel beschikbaar stellen én een ander beleid voeren over voeding. Misschien is het beter goedkope maaltijden op school te geven, waarbij de afrekening gebeurt via de schoolfactuur en dus niemand stigmatiseert. Voorts suggereert hij, zoals hij al eerder deed, een algemeen aanbod van sociale kruideniers, minstens op niveau van de zorgregio. Als mensen in armoede gezonde verse basisproducten kunnen kopen, kunnen ze ook thuis gezond koken. Sp.a plant nog meer constructieve voorstellen. Hij vraagt de meerderheid daar met een open geest naar te kijken.

Minister *Liesbeth Homans* zal enkel de vragen over haar bevoegdheden beantwoorden, de andere komen later aan bod bij de andere ministers. De minister benadrukt dat ze 1 euromaaltijden nooit een speerpunt van haar beleid heeft genoemd en evenmin gezegd heeft dat ze daarmee de armoede de wereld wou uithelpen. Wel betreurt ze dat er een karikatuur van die maatregel gemaakt wordt. In de vorige regeerperiode waren er trouwens soortgelijke projecten voor ouderen of alleenstaanden. Het onderzoek van de 1 euromaaltijden was van de hand van een masterstudent, niet van het Kinderrechtencommissariaat. Dat doet uiteraard niets af aan de inhoud of de wetenschappelijke betrouwbaarheid. De 1 euromaaltijden zijn een experiment dat loopt van 1 januari 2016 tot eind december 2018. Het onderzoek is aangevat in september 2016, toen de projecten nauwelijks acht maanden liepen, iets wat de minister voorbarig noemt. Uiteraard moet er tussentijds geëvalueerd worden, er zijn ook netwerken opdat de initiatieven van elkaar kunnen leren en heel wat projecten hebben inderdaad te kampen gehad met kinderziektes. Een tweede fase van het onderzoek liep tot eind september van dit jaar, terwijl het rapport al een maand in bezit van het parlement was. Kortom, de datum van aanvang is duidelijk, de einddatum niet. 16 van de 22 projecten werden van naderbij bekeken, wat niet betekent dat ze bezocht werden. In de eerste fase was er een enquête van 11 initiatieven, dus de helft, in een tweede fase zijn 8 initiatieven bezocht. Dat is voor de minister niet representatief. Het lijkt haar trouwens niet zo moeilijk om, in het kader van een masterproef, alle projecten te bezoeken. De minister wijst erop dat de studie ook

positieve bevindingen heeft. Opmerkingen over lelijk behangpapier en het ontbreken van halalvoeding gaan voor de minister echter te ver.

De administratie Welzijn, Volksgezondheid en Gezin vraagt de initiatieven elk kwartaal te rapporteren. Daarin staan positieve zaken, zoals dat mensen bereikt worden die het OCMW eerder niet bereikte en dat diensten door de projecten nauwer samenwerken. Als er negatieve bemerkingen zijn zoals onvoldoende kindvriendelijkheid worden aanpassingen doorgevoerd. Tot en met juni 2017, dus op anderhalf jaar, zijn er 48.000 gezonde en goedkope maaltijden geserveerd, waarvan meer dan 20.000 in 2017. Het bereik mag dan beperkt zijn, het zal aanzienlijk groter zijn in 2017.

De meeste restaurants zijn ruimer toegankelijk, naargelang het inkomen betaalt de klant meer. De ouders betalen meer dan 1 euro, dat klopt, maar nog altijd een sociaal tarief, ongeveer 3 euro, voor voor- en hoofdgerecht, dessert en drankje. Even gezond kan volgens de minister niet goedkoper. Er zijn al heel wat sociale kruideniers, het nadeel is dat de ouders niet in contact gebracht worden met andere dienstverlening. Nochtans is het doel dubbel: een gezonde maaltijd én een brede gezinsondersteuning. De minister zal rekening houden met suggesties van de kinderrechtencommissaris en van de administratie, maar de projecten moeten een eerlijke kans krijgen tot eind 2018. 't Lampeke kent inderdaad succes, maar dat geldt ook voor initiatieven in Oostende en Antwerpen. Niets houdt de minister van Onderwijs tegen om maaltijden aan te bieden op school, maar als minister voor Armoedebelid zal zij inzetten op deze projecten. Ze zal echter de eerste zijn om projecten van andere ministers voor kinderen toe te juichen. Het is absurd te zeggen dat het geld beter gebruikt wordt om de uitkeringen te laten stijgen. Daarvoor volstaat de 1,2 miljoen euro die ze voor dit project uittrekt, bijlange niet, gesteld dat het onder haar bevoegdheid zou vallen.

De minister wijst Johan Danen erop dat er ook nieuwe projecten zijn. De doelstellingen van de Decenniumdoelen zijn inderdaad jammer genoeg niet gehaald, maar die zijn niet altijd dezelfde als die van de Vlaamse Regering. De verhoging van de huurwaarborg gaat in op 1 september 2018. Tegelijk zal de anonieme renteloze huurwaarborglening in voege treden. Omdat de federale huurwetgeving dat niet verbood, zijn er nu ook al heel wat mensen die drie maanden waarborg betalen. In de nieuwe regeling wordt meer dan drie maanden huurwaarborg expliciet verboden.

Met de nieuwe kinderbijslagregeling worden de sociale correcties minstens verdrievoudigd. Een andere verbetering is dat sociale correcties en toelagen ook zullen gelden voor mensen met een inkomen uit arbeid. Nu is het zo dat mensen met een uitkering er recht op hebben, maar mensen met een even laag inkomen uit arbeid niet. Sp.a en Groen bestempelen de nieuwe regeling telkens als een gemiste kans om te herverdelen, maar hoe zien ze dat concreet: meer geld voor de kinderbijslag of minder geld voor de ene groep en meer voor de andere?

Voor de verbeterde toegankelijkheid van de private huur, met andere woorden het wegwerken van discriminaties, zal de minister kortelings, in samenwerking met de huurders, Unia, het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars en de verhuurdersorganisaties, een evenwichtig convenant afsluiten met het eigenaarssyndicaat.

Welke rechten automatisch toegekend kunnen worden, wordt momenteel besproken door de verschillende Vlaamse administraties. Het eenpremiebesluit over de huurpremie en de huursubsidie is bijna klaar. Enkel de budgettaire impact dient nog te worden bekeken. Ook aan de geconventioneerde huur wordt gewerkt en die komt er ook op 1 september 2018, samen met het Privatehuurde-

creet en de anonieme huurwaarborglening. De data van de overlegmomenten over armoede zijn terug te vinden in antwoorden op vragen van Bart Van Malderen.

Heel wat hefbomen zijn federaal, maar Vlaanderen zelf vermag heel wat. Samen met MR heeft de meerderheid er op het federale vlak voor gezorgd dat de laagste uitkeringen gestegen zijn, dat er een enveloppe is voor personen met een handicap. Het voorzitterschap van de interministeriële conferentie is in handen van de Duitstalige Gemeenschap en het Waalse Gewest. De minister heeft al aangedrongen op samenkomst, maar kreeg geen antwoord. Als het parlement haar daarvoor de toestemming geeft, is ze bereid het voorzitterschap te claimen.

Inkomen uit arbeid is belangrijk, hoewel dat uiteraard niet alle problemen oplost. Niet alle mensen zijn ook in staat te werken en voor die groep moet de overheid blijven zorgen. De overzichtstabel van de armoedetoets van maart was geactualiseerd en de minister heeft toegezegd dat bij elke beleidsbrief opnieuw te doen.

Ze suggereert Cindy Franssen de vraag over de fiche van huisdieren bij mensen in armoede aan minister Ben Weyts te stellen. Voor de werkzaamheidsgraad van mensen met een allochtone achtergrond verwijst Cindy Franssen naar Wonen, Welzijn en Werk, maar ook Onderwijs speelt een rol, achterstand op school en laaggeletterdheid ontnemen mensen kansen. De oproep voor de projecten voor gezinnen met lage werkintensiteit is gericht naar de lokale besturen en vzw's. De rechtenverkenner wordt geïntegreerd in het dienstverleningsregister. Er wordt nagedacht over een betere naam. Het screeningsinstrument voor toegankelijkheid wordt besproken in het HPAO, in samenwerking met de VVSG. De toegankelijkheidsscan van minister Vandeuren is vooral bedoeld voor het lokale niveau.

Bij de drempels die de minister wil wegwerken als gemeenten en OCMW's fuseren, is de negatieve connotatie die verbonden is aan het OCMW. Burgers wenden zich voortaan gewoon tot een gemeenteloket voor alle vormen van lokale overheidsdienstverlening.

Bart Van Malderen heeft in de vakantie over zowat alle fiches heel wat schriftelijke vragen gesteld, alleen al zestien over de bevoegdheden van Liesbeth Homans. Dat maakt dat er al heel wat antwoorden gegeven zijn op de vragen die hij nu stelt. Ze is alvast blij dat sp.a erkent dat de kinderarmoede over tien jaar verdubbeld is. De halvering van de kinderarmoede is een doelstelling van 2008 in het kader van het Pact 2020. Ondanks de economische crisis en de vluchtelingencrisis zijn de laatste cijfers min of meer stabiel gebleven. Dat is niet goed, maar door de inspanningen zijn ze tenminste niet gestegen. Dat neemt niet weg dat er meer moet en kan gebeuren. Op de vraag of ze de ambitie zal handhaven, is er geen goed antwoord mogelijk: bij neen staan morgen de kranten vol; bij ja zal het weggezet worden als onhaalbaar. Toch vindt de minister dat een regering ambitieus moet blijven: ze handhaaft dus de streefdoelen van 2020.

Het bijgestuurde VAPA lost niet alles op, de zeilen moeten inderdaad nog worden bijgezet. Ze betreurt dat Bart Van Malderen niet toegeeft dat er ook goede zaken gebeurd zijn, iets wat Johan Danen wel doet, bijvoorbeeld over de recordinvesteringen in de sociale huisvesting. Bart Van Malderen noemt het inkomen uit arbeid belangrijk, om dan dadelijk over flexi-jobs te beginnen. Dat is geen zaligmakend systeem, anderzijds geraken er al jaren honderden vacatures niet ingevuld. Zo schreeuwt de haven van Antwerpen om werkkrachten en heus niet allemaal van een hoog opleidingsniveau. De minister gelooft dan ook niet dat iedereen die in armoede leeft, niet kan werken. Daarom moeten beleidsverantwoordelijken,

maar ook opiniemakers en middenveld blijven hameren op de hefboom die werk kan zijn.

Experimentele projecten zoals Buddy's bij de Wieg hebben een beperkte duur, in dit geval tot en met 2017. Eigenlijk zijn dat opstartsubsidies. Als ze goed zijn, moeten ze ingebed worden in de reguliere werking van bijvoorbeeld een lokaal bestuur. Het project voor toegankelijke vrijetijdsbesteding loopt drie jaar tot midden 2019. De administratie werkt aan de eerste tussentijdse evaluatie daarvan. De minister vindt dat een belangrijk project om de participatie van jongeren in armoede te verbeteren: jeugdbeweging, sportclub, muziekacademie. De administratie Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is van plan de goede praktijken die uit de projecten gebleken zijn, te verspreiden naar andere lokale besturen, onder meer een ruilbeurs voor gratis sportkledij. De minister acht het een goede zaak dat op die manier een appel gedaan wordt op alle inwoners van de gemeente.

De minister zegt dat de 170 voltijdsequivalente betrekkingen bij de sociale economie ingevuld zijn, voor een totaal van 2,5 miljoen euro. Voor de antwoorden op de andere vragen verwijst ze naar de commissievergadering over sociale economie van 12 oktober 2017. In 2018 is er een groeipad van 12 miljoen euro.

De energetische screening van het sociale patrimonium bestaat uit de reguliere screening gefinancierd door de VMSW. Vorige week heeft de regering ook nog de energiescans goedgekeurd, ook voor sociale woningen en zelfs in woningen waar sociale verhuurkantoren in geïnteresseerd zijn. Daarvoor wordt recurrent 4,8 miljoen euro vrijgemaakt.

Herverdeling is belangrijk. In België wordt daar terecht op ingezet. Het zijn de werkenden die dat systeem financieren, van hen kan niet meer gevraagd worden dan nu al het geval is. Ze is dus geen voorstander van bijkomende herverdeling door ingrepen in de kinderbijslag of het afschaffen van de woonbonus in het voordeel van een huurpremie. Ook de andere Vlaamse ministers hebben daar geen aanstalten toe gemaakt. Sociale correcties en toelagen zijn echter een andere zaak. Hoeveel gezinnen bereikt worden, hangt af van hoeveel projecten ter begeleiding van gezinnen met een lage werkintensiteit zullen worden ingediend. Eens de projectoproep afgelopen is, zal ze meer concrete informatie kunnen geven.

Het is een absolute plicht voor elke stad en gemeente om het bindende sociale objectief van 9 percent te halen. Gemeenten die dat al gehaald hebben, zetten de extra middelen veeleer in op renovatie dan op extra woningen, wat een goede zaak is. Wie het objectief haalt, kan met de minister een bijkomende convenant afsluiten voor een bijkomend aantal sociale woningen. Tot slot antwoordt de minister dat de werkgroep Sociale Correcties eind dit jaar zijn conclusies zal formuleren.

Piet De Bruyn is tevreden dat niemand meer beweert dat de minister ooit van de 1 euromaaltijden een speerpunt van haar beleid gemaakt heeft of ooit zou gedacht of beweerd hebben daarmee de armoede structureel terug te dringen. Hij stelt voor die discussie achter te laten en de communicatiegoeroes van de partijen ervan te overtuigen het debat te voeren over de inhoud en niet over een oneigenlijke voorstelling. Dat wil niet zeggen dat daarmee elk meningsverschil over die maatregel beslecht moet zijn. Voor N-VA is het partneriaat met de lokale overheid in deze zaak cruciaal. Heel wat projectorganisatoren zijn bereid om in het lerende netwerk na te gaan hoe gelijke energie en middelen kunnen leiden tot een beter resultaat.

De impact van het federale beleid is een boeiende discussie, die evenwel beter elders gevoerd wordt. De federale overheid doet wel degelijk inspanningen om de minimumuitkeringen op te trekken in de richting van de Europese armoedegrens, door een nettostijging van de laagste lonen en pensioenen, door extra jobs enzovoort. Uiteraard zou dat sneller mogen gaan.

Herverdeling is volgens de spreker een cruciaal maatschappelijk debat. De OESO toont aan dat België een sterk herverdelend socialezekerheidssysteem heeft. Wat niet betekent dat er niet mogelijk hier en daar aan het mechanisme dient te worden gesleuteld of dat andere sociale correcties overbodig zijn. De huidige graad van herverdeling is verdedigbaar, die overstijgen betekent de maatschappelijke steun ervoor verliezen, waardoor het systeem in elkaar stuikt.

Bart Van Malderen citeert de persmededeling van de minister van 2015: "Met de projectoproep geeft de minister Homans het startsein voor een lokale, integrale en structurele aanpak die gezinnen en mensen in armoede versterkt. Bovendien maakt ze zo werk van één van de pijlers in het VAPA, het voorkomen en bestrijden van armoede bij gezinnen met jonge kinderen.". Dat staat in contrast met het experimentele karakter van de 1 euromaaltijden dat de minister net benadrukte. Als een pijler op los zand staat, is het moeilijk erop voort te bouwen. De minister heeft nooit gezegd dat ze met deze maatregel armoede de wereld zou uithelpen. Alleen is het gerechtvaardigd te vragen dat de schaarse middelen zo worden ingezet dat ze het meeste effect hebben op het leven van mensen in armoede. Niemand heeft lacherig gedaan over 1 euromaaltijden, daarvoor is het onderwerp veel te ernstig. Het heeft echter geen zin om naast de feiten te kijken: minder dan 0,8 percent van de kinderen wordt bereikt. Hoeveel maaltijden er zijn gegeven, zegt niets. Hoe langer de periode, hoe meer maaltijden. 48.000 euro gedeeld door het aantal dagen en het aantal projecten geeft ongeveer vier maaltijden per dag per project. Misschien zal dat op kruissnelheid nog oplopen tot acht maaltijden per dag per project. Voorts wijst hij erop dat heel wat studies met een beperkter staal dan dat van het Kinderrechtencommissariaat werken. Hij suggereert de kinderrechtencommissaris de studie te laten toelichten.

Hij vraagt opnieuw om constructief en met open geest te kijken naar voorstellen van de oppositie, iets wat Piet De Bruyn vast steunt. Bart Van Malderen pleitte bijvoorbeeld voor sociale kruideniers binnen ieders handbereik. Ook daar kunnen andere dienstverleners aanwezig zijn. Nu al wordt er ingezet op sociaal contact en brede hulpverlening. Hij blijft het een te laag rendement vinden dat 3,4 miljard euro kinderbijslag, op kruissnelheid en slechts als elke rechthebbende gebruikmaakt van de sociale correcties, slechts een reductie van de kinderarmoede van 1,3 procentpunt oplevert. Hij vraagt de suggesties uit de hoorzittingen met open geest te bekijken. Hij herinnert de leden aan drie suggesties van de eerste hoorzitting. Vooreerst de middelen die uitgespaard zijn door de twee overgeslagen indexsprongen, recurrent 50 miljoen euro, investeren in sociale correcties. Voorts hadden de sprekers het over ballast in de kleuterparticipatietoelage en in de sterkere financiering van bepaalde kinderopvanginitiatieven, middelen die ook beter rechtstreeks in sociale correcties geïnvesteerd zouden worden.

Als de doelstellingen 2020 gehandhaafd worden, moeten, aangezien de omstandigheden gewijzigd zijn, de beleidsmaatregelen en -middelen aangepast worden. Hij ziet geen enkel teken dat de Federale Regering de uitkeringen tot de Europese armoedegrens zal optrekken. Daarom moet Vlaanderen alle middelen inzetten om toch minstens een trendbreuk te realiseren. Niet om statistische redenen maar om mensen in armoede een perspectief te bieden. Een voorwaarde daarvoor is dat projecten die een verschil maken, structureel verankerd worden.

De minister ergert zich aan de vacatures die niet worden ingevuld. Sp.a heeft net om die reden geschakelde trajecten voorgesteld, de zogenaamde fastlane naar werk, waardoor opleiding, kinderopvang enzovoort geschakeld worden zodat mensen niet vijf keer opnieuw op een wachtlijst terechtkomen.

Hij is blij dat Piet De Bruyn zich distantieert van het schuldmodel. Hij waarschuwt echter voor enkele valstrikken. Als de uitkeringen niet boven de armoedegrens komen, zal voor vele mensen armoede het enige perspectief blijven, alle pleidooien en projecten voor zelfredzaamheid ten spijt. Mensen worden dan op zichzelf teruggeworpen. Op de tweede plaats wil hij erop wijzen dat er ook armen zijn die bijdragen, dat heel wat middenklassers het almaar moeilijker hebben om op het einde van de maand de rekeningen te betalen. Herverdelingsmaatregelen kunnen ook voor hen het verschil maken. Het is echter absoluut niet zo dat alle vermogens en inkomens bijdragen, laat staan in gelijke mate. Daarom is sp.a pleitbezorger van een verschuiving van lasten op arbeid naar een meer rechtvaardige belasting op inkomens uit vermogen. Dat zou de broodnodige zuurstof kunnen geven voor wie met een inkomen uit arbeid moeilijk rond komt, maar ook voor wie werk geen weg uit armoede is.

Cindy Franssen wijst erop dat de minister als beleidsspeerpunt de beeldvorming over mensen in armoede heeft. Als blijkt dat de actie van minister Ben Weyts voor huisdieren, stigmatiserend is, is het dus aan haar om actie te ondernemen. De sociale zekerheid heeft een herverdelend effect, de inkomensongelijkheid zoals gemeten met de ginicoëfficiënt is niet groot, maar de vermogensongelijkheid is wel degelijk groot. Daar is er nog potentieel tot herverdeling.

2. Bespreking met Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, op 12 oktober 2017

2.1. Toelichting door de minister

Voor het onderdeel recht op gezin in het bijgestuurde VAPA, verwijst minister *Jo Vandeurzen* in de eerste plaats naar het groeipakket van de nieuwe Vlaamse kinderbijslag. De berekeningen, bevestigd door de Leuvense onderzoekers, geven aan dat het groeipakket, op kruissnelheid, zal zorgen voor een daling van het armoederisico met 1,3 procentpunt. Ongeveer 16 percent van de nieuwe gezinnen zullen daardoor boven de armoedegrens getild worden. De armoedekloof zal daardoor gedicht worden met ongeveer 68,2 euro per maand. Met het nieuwe systeem zal een groter deel van de middelen selectiever ingezet worden: van nu 3,4 percent tot 9 percent van het totale budget. Waar nu ongeveer 12 percent van de kinderen hun ouders recht geven op een sociale toeslag, zal dat in 2019 21 percent zijn. Er gaat 30 miljoen euro naar selectieve participatietoelagen en de schooltoelagen worden geïntegreerd. Voor het eerst komt ook hbo5 voor schooltoelagen in aanmerking. Daarvoor wordt er 8 miljoen euro vrijgemaakt. Het gezinsbijslagsysteem zal besproken worden in de commissie Welzijn.

In 2015-2016 kwamen er 857 bijkomende plaatsen voor inkomensgerelateerde kinderopvang, zowel omschakelingen (van trap) als nieuwe plaatsen. Misschien nog belangrijker zijn de 1250 bijkomende plaatsen met een plussubsidie, dus specifiek voor kwetsbare groepen. In 2017 komen er 648 inkomensgerelateerde plaatsen bij. Daarnaast komen er met het KOALA-project (Kind-Ouderactiviteiten voor Lokale Armoedebestrijding) nog 180 volledig nieuwe plaatsen voor kinderen in armoede, gekoppeld aan extra begeleiding van de ouders. Dat project verloopt in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting en wordt ook gesponsord door een donateur. De totale investering bedraagt 30 miljoen euro, gespreid over tien jaar.

In de kinderopvang is ondertussen 74 percent van alle plaatsen inkomensgerelateerd. Het aantal gebruikers aan minimumtarief is tussen eind 2015 en eind 2016 gestegen van 13 naar 17 percent. Ook de OCMW's maken daar meer gebruik van: 0,5 percent eind 2015, 1,9 percent eind 2016. In 89 percent van die gevallen gaat het over het laagst mogelijke tarief van 1,57 euro. Voorts zijn er initiatieven voor de leefbaarheid van de initiatieven die al uitgebreid aan bod kwamen in de commissie Welzijn. Een andere wetenswaardigheid is dat 141 Huizen van het Kind erkend zijn voor 197 Vlaamse gemeenten. De minister gaat ervan uit dat die de kwetsbare gezinnen terdege ondersteunen. Het vernieuwde aanbod van de preventieve gezinsondersteuning sluit zo goed mogelijk aan bij wat kwetsbare ouders nodig hebben en zal tegen het einde van het jaar in alle regioteams gerealiseerd zijn. In uitvoering van de conclusies op de Conferentie van het Jonge Kind komt er een project voor pre- en postnatale trajecten van geïntegreerde zorg, dus van medische en opvoedingsondersteuning.

Een andere aanbeveling van de conferentie De Toekomst is Jong is een referentiekader voor wijkgerichte netwerken voor kinderen en gezinnen conform het motto 'It takes a village to raise a child'. Platformen in enkele proefgebieden hebben een referentiekader uitgewerkt. Voorts maakt de minister extra geld vrij voor jeugdhulp, voor de begeleiding van instellingsverlaters door centra voor algemeen welzijnswerk. Dat is trouwens ook een doelgroep van het actieplan dak- en thuisloosheid. In de geestelijke gezondheidszorg komt er gedurende twee jaar een vijftal projecten voor beschut wonen voor jongvolwassenen tot 25 jaar. Kortom, op welzijnsvlak zijn er dus heel wat initiatieven die passen in de strategie van het gezinsgericht versterken.

Voor de tweede dimensie, het recht op maatschappelijke dienstverlening, verwijst de minister naar het decreet op het lokale sociaal beleid. Dat decreet ligt momenteel bij de Raad van State. Bij de integratie van de OCMW's in de gemeentebesturen is het zaak te zorgen voor een sterker lokaal sociaal beleid met respect voor de lokale autonomie. Belangrijke facetten daarbij zijn het brede, geïntegreerde onthaal, de maximale toegang tot hulp- en dienstverlening en de strijd tegen onderbescherming. De elf projecten daaromtrent worden begeleid door een stuurgroep. Volgend jaar zullen op de conferentie over het maatschappelijke werk in Vlaanderen de mogelijkheden van de veralgemening ervan bekeken worden. In het kader van het W²-decreet (het decreet houdende de werk- en zorgtrajecten) zal de minister nieuwe trajecten maatschappelijke oriëntatie lanceren. Het brede onthaal zal daarvoor mobiliseren. In 2018 zal dat beleid geheroriënteerd worden op de coachende rol van Welzijn in het activeringstraject. Ook komen er arbeidsmatige activiteiten voor mensen voor wie de arbeidsmarkt nog te hoog gegrepen is. Voorts zijn er projecten voor geïntegreerde basisvoorzieningen en tegen de onderbescherming die passen in samenlevingsopbouw. Ook daarvoor geldt de aanpak geïntegreerd onthaal.

Om het recht op wonen te verzekeren, voert de minister het actieplan uit dat hij samen met minister Liesbeth Homans opstelde. Op het vlak van Welzijn krijgen de centra voor algemeen welzijnswerk 555.000 euro voor preventieve begeleiding bij huren op de private huurmarkt. Housing first krijgt 444.000 euro. Voor de begeleiding van instellingsverlaters komt er 500.000 euro tot 1,5 miljoen in 2017, wat recurrent wordt in 2018. Het is de bedoeling om het Antwerpse project van samenwerking tussen de sociale huisvestingsmaatschappijen en de geestelijke gezondheid over Vlaanderen te verspreiden.

Onder het hoofdstuk over het recht op gezondheidszorg, hoort het bereiken van mensen in armoede tot de prioriteiten van de gezondheidsdoelstelling over levensstijl. In de beheersovereenkomsten met alle partnerorganisaties, die de laatste jaren geüpdatet zijn, staat het bereiken van doelgroepen, onder meer mensen in armoede, als vereiste. In het actieplan is rekening gehouden met de

adviezen van de armoedeorganisaties. Een settinggerichte aanpak moet de acties dichter bij de leefwereld van mensen in armoede houden.

In de geestelijke gezondheidszorg hebben de conclusies van het project 'Oog voor elkaar, ook met elkaar' het Vlaams Actieplan Geestelijke Gezondheid beïnvloed. Voor vroegdetectie en -interventie, met aandacht voor mensen in armoede, komen er extra middelen. De projecten eerstelijns psychologische functie voor volwassenen zijn verlengd tot 2019. Voor rechtstreeks toegankelijke hulp wordt getracht het idee van één-gezin-één-plan gestalte te geven. Ook de eerstelijns psychologische functie voor kinderen en jongeren zal meer ruimte krijgen.

De eerstelijnszorgzones worden momenteel afgebakend. De armoedeverenigingen vragen aandacht voor de raakvlakken tussen welzijn en gezondheid. De minister noemt dat net het innovatieve van de conferentie: goede chronische zorg vergt meer samenwerking tussen welzijns- en zorgsector. Dat is ook de reden waarom de centra voor algemeen welzijnswerk en de lokale besturen betrokken worden bij de organisatie van de zorgzones.

Er wordt hard gewerkt aan de decreten die de Vlaamse sociale bescherming voorbereiden. Daarbij worden zoveel mogelijk rechten automatisch toegekend. Het basisonderzoeksbudget is uitgebreid tot minderjarigen en jongvolwassenen die recht hebben op een integratietegemoetkoming. De regering heeft in eerste lezing het besluit aangenomen om de schorsingssanctie te wijzigen. In de taskforce wordt besproken hoe bij de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap in de overeenkomsten een ventilatie tussen woon- en leefkosten en zorg kan worden ingevoerd. De minister zal volgende week de monitoring van de besteding van de persoonsvolgende budgetten toelichten. Voorts kondigt de minister een beleidskader voor bewindvoeringen aan.

Wat het recht op rechtsbedeling betreft, wordt momenteel met de Vlaamse balies overlegd over de juridische rechtsbijstand van de eerste lijn. Voor de commissies Juridische Bijstand wordt een regelgevend kader uitgewerkt. Daarbij worden zowel de eerstelijnswelzijnsactoren als de kwetsbare gebruikers betrokken. De basis is een goede multidisciplinaire samenwerking tussen de juridische wereld en het sociale werkveld.

2.2. Bespreking

Elke Van den Brandt vraagt welke de doelstellingen de minister van Welzijn met de bijsturing van het VAPA zichzelf oplegt. Het klopt dat het nieuwe systeem van kinderbijslag de kinderarmoede doet dalen, maar slechts heel minimaal. Het systeem dat Groen voorstelde, zou een halvering van de kinderarmoede betekenen, waarmee meteen de belofte van minister Liesbeth Homans in het regeerakkoord zou zijn waargemaakt. Op vlak van bestrijding van kinderarmoede is de hervorming van de kinderbijslag dus mislukt. Dat was nochtans de belangrijkste maatregel daartoe. Het lid vraagt de minister dan ook hoeveel mensen hij met elke andere voorgestelde maatregel wil bereiken. Hoe wordt het beleid gemonitord?

Bij de kinderopvang heeft de minister zelfs maatregelen genomen die dwars ingaan tegen de bestrijding van de kinderarmoede. De tarieven zijn herschikt, zo zegt de minister eufemistisch, en er is een mogelijkheid om bij het OCMW een korting aan te vragen. Eigenlijk zijn alleen de tarieven voor de laagste inkomens opgetrokken. Mensen moeten nu bij het OCMW het tarief aanvragen dat ze vroeger automatisch kregen. Ondertussen hebben ongeveer 3000 mensen dat gedaan, wat extra werk betekent voor het OCMW en extra rompslomp voor de aanvragers. Daarbij komt nog dat elk OCMW autonoom beslist wie korting krijgt,

wat voor ongelijke behandeling zorgt. Waarom niet automatisch aan enkele doelgroepen die laagste tarieven toekennen?

De maatregelen in de jeugdhulp en de geestelijke gezondheidszorgprojecten voor jongeren bij de Huizen van het Kind doen de gigantische wachtlijsten niet verdwijnen. Armoede is een structurele factor met een verregaande invloed. Kinderen in armoede krijgen bijvoorbeeld vaker en ingrijpendere maatregelen opgelegd door de jeugdrechter. De maatschappij is er mee voor verantwoordelijk te zorgen dat kinderen niet in armoede opgroeien.

Heel wat mensen stellen gezondheidszorg uit om financiële redenen. Tussen armoede en gezondheid is er een directe wisselwerking. De eerstelijnszones zijn op zich een goede zaak, maar omdat de minister de afbakening toevertrouwt aan de gemeenten zelf, zal er nog een lange tijd overheen gaan. Het federale niveau kijkt met argusogen naar de wijkgezondheidscentra. Nochtans verdient elk initiatief dat mensen in armoede gemakkelijker toegang geeft tot zorg, ondersteuning. De minister zou bijvoorbeeld met Impulseo daar extra op kunnen inzetten, maar doet dat niet. Kortom, de hervorming van de eerste lijn is een goede stap, maar nog heel wat mogelijkheden worden niet benut.

Dat de projecten voor eerstelijnspsychologen verlengd worden is een goede zaak, maar het blijven proefprojecten. De minister blijft maar wachten op allerlei zaken, maar na tien jaar is de tijd gekomen om die in elke regio vast aan te stellen. De centra voor geestelijke gezondheidszorg, tweedelijnsdiensten, slagen erin mensen in armoede te bereiken, maar sinds 2011 neemt het aantal cliënten toe terwijl de budgetten niet volgen. Ze kunnen de vraag niet aan. Dat zijn maar een paar van de kansen die de regering laat liggen. Uiteraard vraagt dat inspanningen, ook financieel. Iedere euro geïnvesteerd in Welzijn, bijvoorbeeld in jeugdhulp en kinderopvang, betaalt zich echter zeven keer terug, voor het individu dat ervan geniet, maar ook voor de maatschappij. Gezondere gelukkigere mensen betekent minder overheidsuitgaven. Dat is volgens de spreker een economische realiteit.

Vermaatschappelijking betekent voor haar dat de overheid samen met de burgers voor goede zorg instaat, maar niet dat mensen hun plan moeten trekken. Vermaatschappelijking betekent niet dat de overheid kan besparen of zich terugtrekken, maar integendeel de zorg faciliteert met systemen als tijdskrediet of zorgverlof, maar vooral de garantie biedt dat wie het nodig heeft ook echt die zorg krijgt. Het regeerakkoord wil enkel zorggarantie bieden aan mensen met de zwaarste zorgnoden. Of de regering die garantie ondertussen al biedt, betwijfelt het lid. In ieder geval moet de zorggarantie ruimer zijn en voor iedereen gelden. Pas als mensen zeker zijn van zorg, kan vermaatschappelijking een succes zijn. Ze vreest dat het concept ondertussen al iedere steun in de samenleving verloren heeft.

Hoewel er al heel wat gedaan wordt, weet *Tine van der Vloet* dat mensen nog steeds het bezoek aan arts of tandarts uitstellen om financiële redenen. Ze vraagt de minister of hij nog meer kan doen. Ze juicht een betere samenwerking tussen Werk en Welzijn toe want het hebben van een baan is een van de belangrijkste wegen uit de armoede. Ze vraagt meer informatie over die activeringstrajecten, de acties, de doelgroepen en de organisaties.

Minister Jo Vandeuren mag dan geen coördinerend minister voor armoede zijn, hij beheert wel de grootste budgetten in het armoedebelid, aldus *Bart Van Malderen*. Het lopende beleid zal niet volstaan om de armoededoelstellingen te halen, een trendbreuk is nodig. Sp.a is zeer sceptisch of de voorstellen van de minister zullen volstaan. In de vorige regering, waar de minister ook deel van uitmaakte, haalde men de doelstellingen evenmin, maar die beschikte niet over

de middelen van vandaag, namelijk de meer dan 3 miljard euro van de kinderbijslagen. Hij ziet enkele goede aspecten aan de plannen van de regering, bijvoorbeeld het loskoppelen van sociale vergoedingen van de beroepsstatus. Oordelen op basis van het reële inkomen en gezinssituatie is volgens het lid altijd een goede zaak. Nu wordt 12 percent van de kinderen geboren in armoede, met de hervorming zal dat percentage dalen met amper 1,3, evenwel pas na enkele jaren. De demografische trend met meer armoede bij eenoudergezinnen, doorgaans alleenstaande vrouwen, en meer gekleurde armoede, stopt in afwachting niet. Voor hem had de 3,5 miljard euro dan ook efficiënter kunnen worden gebruikt. Wie zo'n groot bedrag belegt, zorgt voor een hoger rendement dan 1,3 percent. Het nieuwe systeem betekent minder kinderbijslag voor wezen en halve wezen. Heeft de minister berekend hoeveel minder elk kind in totaal krijgt? Hij wijst ook op enkele ballasten in het systeem, onder meer in de schooltoelagen en sommige vormen van kinderopvang, niet voor de ouders maar voor de inrichters. De regering heeft de mond vol van automatische rechtentoe-kening, maar bij het begin van de regeerperiode heeft ze zonder armoedetoets een automatisch recht afgeschaft waardoor gezinnen nu een korting op de kinderopvang moeten aanvragen, met als gevolg een ongelijke behandeling door OCMW's en mensen die niet weten dat ze recht hebben op een korting of waar ze die kunnen krijgen. Is de minister bereid die maatregel bij te sturen?

De tabel met armoedetoetsen van maart zou volgens minister Liesbeth Homans up-to-date zijn, maar de informatie is weinig concreet. Hij vraagt de minister te zeggen welke veranderingen er aan regels aangebracht zijn ten gevolge van armoedetoetsen, bijvoorbeeld aan het jeugdsanctierecht. Dat de Vereniging van Jeugdadvocaten bevestigde dat de toegang tot recht ook mee bepaald wordt door de kansen die mensen hebben, maakt dat des te belangrijker. Voorts informeert hij wat het resultaat is van de armoedetoets op de Vlaamse Sociale Bescherming. Volgens de wet moet een armoedetoets bestaan uit twee gedeelten: een wetenschappelijk en een participatief. Hij vindt geen sporen van het wetenschap-pelijke deel. Waarom staat dat niet in de tabel? Of in het andere geval, waarom is dat niet gebeurd? Hij wil eveneens weten wat er in de ontwerp teksten van het lokaal sociaal beleid veranderd is ten gevolge van de armoedetoets. Bij de armoedetoets over de justitiehuisen staat maar één overlegmoment en één actor. Dat doet vragen rijzen over de kwaliteit ervan. Kan de minister een stand van zaken geven en worden er meer partijen bij betrokken? Hij stelt dezelfde vraag over de armoedetoets bij de eerstelijns juridische bijstand. Voor de armoedetoets bij het persoonsvolgend budget is het advies elektronisch ingewonnen. Kunnen de deelnemers daaraan elkaars advies zien en becommen-tariëren? Hoe zit het hier met het wetenschappelijke onderdeel? Hij suggereert om de armoedetoets op het persoonsvolgend budget te herhalen na een jaar, gezien de precaire situatie van die doelgroep. Eén op twee personen met een handicap leeft immers in armoede. Hij vraagt welke wijzingen er aangebracht werden om de uitvoeringsbesluiten over infrastructuur voor woonzorgcentra en centra voor kortverblijf aan te passen aan opmerkingen van het Netwerk tegen Armoede. Welke adviezen werden niet gevolgd?

Om het perspectief van mensen in armoede mee te nemen in de beleidsstruc-turen van integrale jeugdhulp en het intersectoraal, interregionaal cliëntenforum, financiert de minister amper 0,15 van een voltijdsequivalente betrekking. Hoe kan dat volstaan voor ook nog 'het opvolgen van initiatieven in het Vlaams Parlement'? Minstens twee justitieassistenten per justitiehuis zouden een opleiding volgen om zich in te leven in de armoedeleefwereld. Hoever staat het daarmee? Op de actiefiche over de monitoring van de kansarmoede-indicatoren in het jeugdhulpaanbod van jongerenwelzijn staan geen budgetten vermeld. Afhankelijk van de cijfers en reflecties zouden er in 2017 acties ondernomen worden. Wat zijn die cijfers, reflecties en acties en hoeveel geld wordt ervoor vrijgemaakt?

Het verduurzamen van schuldbemiddeling en budgetbeheer is een goede actie. Hij informeert naar de bijsturingen die aangekondigd worden op de actiefiche. Tot slot wil hij weten hoe het staat met de implementatie van het W²-decreet. Oriëntatie en toegang tot de arbeidsmarkt zijn belangrijke trappen in dat model. Hoeveel mensen denkt de minister vanaf 2018 te bereiken? Wat met de lopende projecten? In België is de toegang tot de gezondheidszorg bij de beste ter wereld. Zonder de sociale zekerheid zou 42 percent van de Belgen in armoede leven. Nochtans stellen mensen een doktersbezoek uit om financiële redenen. De wijkgezondheidscentra doen daar iets aan. Het federale moratorium op die centra is dan ook een regelrechte schande en legt een hypotheek op de Vlaamse doelstellingen voor eerstelijns hulp. Vlaanderen mag dan niet bevoegd zijn, het ondergaat de gevolgen van die beslissing, dus heeft de minister daar wel degelijk een verantwoordelijkheid in. Daar komt nog bij dat de federale gezondheidszorg een open model is: iedereen met lichamelijk letsel wordt geholpen. Dat is heel anders in de psychische hulp: de wachtlijsten zijn lang waardoor de schade toeneemt en behandelen langer en moeilijker wordt. Sleutelen aan de structuren volstaat niet, daarvoor moeten er gewoon meer middelen komen.

Namens CD&V toont *Cindy Franssen* zich bijzonder blij voor de keuze van het principe van het proportioneel universalisme op de gezondheidsconferentie Gezonder leven. Dat was een van de voornaamste aanbevelingen in het kinderarmoederapport van de Senaat. De nieuwe gezondheidsdoelstelling van settinggericht werken alsook bijzondere aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen, draagt haar bijzondere appreciatie weg. Ze vraagt de minister op de interministeriële conferentie druk uit te oefenen tegen de federale houding over de wijkgezondheidscentra. Beweging op verwijzing ook voor preciaire groepen vindt ze positief. Voor nudging houdt ze haar hart vast omdat uit de hoorzittingen bleek dat het niet realistisch is voor bepaalde preciaire doelgroepen.

Ten gevolge van het rapport van het Kinderrechtencommissariaat over de 1 euromaaltijden heeft ze aan minister Liesbeth Homans gesuggereerd om eerder meer in te zetten op wijkgerichte netwerken en gezinsondersteuning. Zij is er wel voor dat de zorgzones door de lokale entiteiten bepaald worden, zo worden lokale besturen, huisartsenkringen, woonzorgcentra geresponsabiliseerd.

Bij het recht op maatschappelijke diensten zijn er nog altijd heel wat mensen die niet aanvragen waar ze recht op hebben. Het geïntegreerde brede onthaal zal daar volgens de spreker iets aan doen. Dat participatie, ook van kwetsbare groepen, voor het eerst verankerd wordt in een decreet, namelijk dat over het lokaal sociaal beleid, is vernieuwend. Net daarom is het zo belangrijk het decreet Lokaal Sociaal Beleid en het decreet Lokaal Bestuur samen te leggen. In Zuid-Oost-Vlaanderen loopt er een proefproject tegen onderbescherming. Wanneer kan dat in heel Vlaanderen opgezet worden?

Een baan is belangrijk om uit de armoede te geraken, maar niet zaligmakend. WAW in Aalst bekommert zich om de binnenkant van armoede, het welzijn en het werk. Ze hoopt dat het brede onthaal ook oog heeft voor de binnenkant van armoede. In de beleidsdomeinen van minister Vandeuren ziet ze mainstreaming. Daarmee bedoelt ze dat door evaluatie-instrumenten en het groeiende aantal armoedetoetsen – aan het begin van de regeerperiode waren er 33 gepland, het zijn er ondertussen 45 – het perspectief van de kansarmen in het beleid wordt geïntegreerd. Om de armoede te bestrijden, is het vooral belangrijk in te zetten op Wonen, Werken en Welzijn. Welzijn steekt er in Vlaanderen met kop en schouders bovenuit.

Een rode draad in het welzijnsbeleid is de steun aan universele vormen van hulp- en dienstverlening, steeds vergezeld van duidelijke doelstellingen voor het bereik

van mensen in armoede, aldus minister *Jo Vandeurzen*. Dat wordt ook gemonitord. Vermaatschappelijking is helemaal niet bedoeld om te besparen, maar wel als een middel naar kwaliteitsvolle hulp, zijnde wat mensen helpt te participeren in de samenleving. Dat aspect is in alle facetten van het welzijnsbeleid terug te vinden, met extra aandacht voor kwetsbare groepen.

Met cijfers valt alles te beargumenteren. Het aantal gezinnen dat niet in armoede terechtkomt door de veranderingen in de kinderbijslag wordt door wetenschappers als betekenisvol omschreven, dat telt volgens de minister. Voorts komen er bijkomende rechten onder het oude systeem, wat voor bepaalde gezinnen daar dan ook een verschil zal maken. Geen enkele bron wees op achteruitgang voor wezen en halve wezen. De minister was onder de indruk dat het voor hen beter was aangezien de toeslag behouden blijft nadat de achtergebleven partner hertrouwt. Dat zal echter aan bod kunnen komen bij de discussies over het decreet.

De toegang tot de gezondheidszorg is in hoofdzaak een federale kwestie. Armoedeverenigingen hebben sterk aangedrongen op een beter samenspel tussen welzijn en zorg. Zo kan Vlaanderen zelf de toegang tot gezondheidszorg verbeteren. De lokale besturen en de welzijnssector worden betrokken bij de afbakening van eerstelijnszones om zeker het sociale aspect te betrekken bij de zorg. Onder paars werden zorgregio's van bovenaf opgelegd. Hij raadt Elke Van den Brandt aan de effecten daarvan eens na te gaan. Als de huidige werkwijze echter evenmin tot bevredigende resultaten leidt, zal het centrale niveau wel degelijk moeten optreden. Hij rekent erop dat wie nu vindt dat alles best door de minister beslist wordt, zich dan achter de beslissing schaart zodat elk stukje van Vlaanderen in één van het zestigtal zorgzones zal vallen.

Artsen vinden Impulseo interessant maar onderzoek toont aan dat de premie niet hoog genoeg is voor de eerstelijns huisartsengeneeskunde in elke regio. Het overleg in de eerstelijnszone kan daar een belangrijke rol in spelen. De tarieven van de kinderopvang zijn inderdaad aangepast, wat nodig was om de leefbaarheid van het stelsel te verzekeren. De aanvraag bij het OCMW is een opening voor een meer geïntegreerde benadering van armoederisico's. Bovendien is 74 percent van de Vlaamse kinderopvang inkomensgerelateerd. Samen met de plannen van trap 3 voor kinderopvang voor kwetsbare groepen, gecombineerd met begeleiding van de ouders, vormt dat een stevig pakket. Alleen al het mecenaatproject injecteert 30 miljoen euro over tien jaar.

Op de arbeidsmatige activiteiten (2 en 3 in de ladder) kan de minister nog geen concrete cijfers plakken. Het ministerieel besluit daarover moet perspectief voor de projecten brengen. Voor het flankerende welzijnsbeleid in de coachingtrajecten zal er extra budget zijn. Het zal in 2018 starten.

Bij de armoedetoetsing van het jeugdsanctierecht hebben de armoedeverenigingen aandacht gevraagd voor de rechtspositie en de verwevenheid van verontrustende opvoedingssituaties en als misdrijf omschreven feiten. De teksten zijn aangepast aan die opmerkingen. In de sector van de personen met een handicap buigt de taskforce zich nu over de woon- en leefkosten. Dat wordt ook met de armoedeverenigingen besproken. In de Vlaamse Sociale Bescherming is rekening gehouden met suggesties over de schorsingen. Een wetenschappelijke armoedetoets op een decreet dat enkel krijtlijnen tekent, is niet evident. Het becijferen ervan wordt bemoeilijkt omdat er nog geen uitvoeringsdetails zijn. De financiële kant van het persoonsvolgend financieringsmodel in het kader van de Vlaamse Sociale Bescherming maakt deel uit van het wetenschappelijke onderzoek van het steunpunt. Dat wordt trouwens ook met de armoedeverenigingen besproken.

In hun advies over het lokaal sociaal beleid pleitten de armoedeverenigingen voor meer aandacht voor onderbescherming en de automatische toekenning van rechten. Daar is zeker rekening mee gehouden in het decreet. Voor de justitiehuizen is het wachten op het parlementaire initiatief. De minister legt voorts uit dat 0,15 percent van een voltijdsequivalente functie is wat de administratie nodig heeft om te bekijken of mensen in armoede mee zijn. In voorbereiding van het decreet is er één personeelslid in de jeugdhulp aangesteld voor het cliëntenforum. Dat is inderdaad beperkt maar heeft de participatie veilig gesteld en de start van het cliëntenforum mogelijk gemaakt. Daarvoor is er geld in het uitbreidingsbudget jeugdhulp 2018. De minister benadrukt tot slot dat zijn kabinet en administratie zeer veel overleggen met de armoedeverenigingen.

Elke Van den Brandt is ervan overtuigd dat er strengere en striktere doelstellingen moeten komen en meer maatregelen want met het huidige beleid zal de armoede tegen het einde van de regeerperiode niet aanzienlijk verminderen. Ze ziet echter nog genoeg gelegenheden om daar, deel per deel, gedetailleerd over te discussiëren.

Bart Van Malderen dankt de minister voor zijn uitgebreide antwoorden met een eerder positieve inslag. Dat neemt niet weg dat hij zich zorgen maakt over de stand van de armoedebestrijding. Armoede is niet ontstaan deze regeerperiode, maar door enkele maatschappelijke evoluties wordt de situatie van velen precairder, bijvoorbeeld de gezinsverdunning, meer chronische ziektes, de situatie op de arbeidsmarkt. Om de armoededoelstellingen tegen 2020 te halen, moet de regering dan maar gas bijgeven. De ambitie is er wel, maar de maatregelen niet. Het beleid zet zelfs stappen achteruit, wat de spreker een smet vindt, zoals de afschaffing van de automatische toekenning van de laagste tarieven voor kinderopvang. De minister verdedigt dat nu door te zeggen dat het OCMW dan andere vormen van hulp kan bieden, maar zich wenden tot het OCMW is voor velen een brug te ver. De kans is groot dat die kinderen niet zullen gebruikmaken van de kinderopvang of dat hun ouders onnodig een te hoog tarief betalen. Als minister van een regering die zegt in te zetten op de automatische toekenning van rechten en als minister die uit een sociale beweging komt die daar een speerpunt van maakt, kan Jo Vandeurzen niet anders dan dat corrigeren. Eigenlijk zegt de minister dat zonder die intrekking de kinderopvang failliet zou zijn gegaan. Dus het systeem kan alleen maar wat de minister leefbaar noemt zijn, als ofwel minder mensen er toegang toe hebben, ofwel diezelfde mensen meer betalen, wat de spreker een perverse redenering noemt. Het systeem wordt dus gered louter en alleen op de kap van de zwaksten.

De hervorming van de kinderbijslag zal allicht een effect hebben, maar niet het effect dat ze zou kunnen hebben. Dat is dus een zwaktebod. De Gezinsbond heeft gewezen op de effecten op kinderbijslag voor wezen en halve wezen: wie na 2019 is geboren en wees wordt, zal, als alle kinderbijslagen van de volledige jeugd opgeteld worden, minder krijgen dan nu het geval is. Dat is echter nog te corrigeren.

De spreker heeft echt wel wat vragen bij de kwaliteit van sommige armoedetoetsen. Hij vraagt alsnog een impactanalyse op mensen in armoede, zowel van het participatie- als het wetenschappelijke onderdeel als concreter van de uitvoering van de Vlaamse Sociale Bescherming en de persoonsvolgende financiering. Hoewel het decreet enkel een armoedetoets vooraf voorschrijft, vraagt de spreker de minister met aandrang dat nogmaals te doen na de invoering.

Om het perspectief van mensen in armoede te verzekeren in alle beleidsstructuren krijgt een ambtenaar 2,5 uur per week, 0,15 percent van een voltijdse betrekking. Dat is niet ernstig. Tot slot vraagt hij de minister op tafel te slaan in het voordeel van de wijkgezondheidscentra. Hij is heel blij dat Cindy Franssen dat

ook vraagt. Is de minister bereid de opheffing van het moratorium op wijkgezondheidscentra op de interministeriële conferentie te eisen met steun van zijn eigen partij en de oppositie? Die centra zijn immers een essentiële schakel in een toegankelijke eerstelijnszorg voor mensen in armoede. Nu mensen gezondheidszorg uitstellen om financiële redenen is dat moratorium een schande.

Minister *Jo Vandeurzen* zal dat onderwerp zeker aankaarten. Hij zal met veel interesse kennisnemen van de studie waarop Maggie De Block haar beslissing baseert. Het bevreemdt hem wel dat de oppositie in het Vlaams Parlement fulmineert tegen federale beslissingen. Dat gaat in tegen de werking van een federaal land.

3. Bespreking met Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, op 19 oktober 2017

3.1. Toelichting door de minister

Minister *Philippe Muyters* begint zijn toelichting met een schets van de context. De bijsturingen van het VAPA zijn goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 7 juli 2017. Daarbij werd de verdere uitrol van bestaande acties bestendigd, maar werden ook nieuwe acties opgenomen op basis van het voortgangsrapport, de Armoedemonitor 2017 en de input van het HPAO.

Het actieplan concretiseert het structurele participatief armoedebestrijdingsbeleid van de regering. Daarbij zet ze versterkt in op het voorkomen en bestrijden van armoede bij gezinnen met jonge kinderen, waarbij werk als een van de grootste hefboomen wordt gezien. Daarop overloopt de minister de uitdagingen op dat domein.

Er zijn steeds meer mensen aan het werk, waardoor de werkloosheid al meer dan twee jaar (26 maanden) aan het dalen is. De werkzaamheidsgraad blijft stabiel op 72% maar het blijft een uitdaging hem te verhogen tot 76% in 2020. Deze legislatuur werden reeds tal van maatregelen genomen, mede om vooral de werkzaamheidsgraad bij de risicogroepen van ouderen en personen met een migratieachtergrond te verhogen.

In het VAPA zaten reeds enkele acties vanuit Werk, die nu verder uitgerold worden. De eerste en een van de belangrijkste volgens de minister is bemiddeling op maat door de VDAB. Sinds de start van 'Iedereen Bemiddelaar' kan de VDAB extra aandacht geven aan de individuele inschatting van de noden van de werkzoekende en aan de opvolging van afspraken. Die aanpak op maat wordt voortgezet.

Daarnaast wordt sterk ingezet op de individuele beroepsopleiding IBO. De regering leidt meer werkzoekenden naar de activerende IBO. Hij kondigt aan dat de opleiding zal hervormd worden, samen met de sociale partners in de raad van bestuur van de VDAB. Hij wil administratieve vereenvoudiging. Voor werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt is er de C-IBO met geïntegreerd voortraject, een intensievere begeleiding, compensatie voor de werkgever en een grotere flexibiliteit in de duur. De drempel voor die kwetsbare groep zal nog verlaagd worden bij deze hervorming. Hij herinnert aan het grote voordeel van deze formule, namelijk dat de opleiding gevolgd wordt door een contract van minstens even lange duur.

Wat de acties in samenwerking met Onderwijs betreft, vermeldt hij de uitrol van EVC, die in voorbereiding is en zal zorgen voor het beter herkennen en zichtbaar maken van competenties. Duaal leren is een historische hervorming, die tot stand is gekomen samen met Onderwijs. Volgend jaar zal het aantal richtingen

toenemen van de huidige 20 tot 55. Doel is dat meer jongeren een diploma secundair onderwijs halen. Het systeem werkt al zeer goed in Duitsland, Zwitserland en de Duitstalige Gemeenschap in België, merkt hij op.

Verder heeft de VDAB een nieuwe samenwerkingsovereenkomst gesloten met het Agentschap Integratie en Inburgering, om in te zetten op geïntegreerde taalwerk-trajecten voor anderstalige oud- en nieuwkomers. Naast de versterkte samenwerking met OCMW's en onderwijs, is er ten derde ook de ESF-AMIF oproep 'Inburgering op maat voor laaggeletterde vrouwen met jonge kinderen' in het kader van een sluitend taalbeleid.

De derde groep van acties betreft ondernemerschap. Syntra betreft meer kansengroepen met zijn strategisch taalbeleid door het aanbieden van voorbereidende trajecten en cursussen bedrijfsbeheer met taalondersteuning. Verder vermeldt hij het screeningsinstrument om laaggeletterdheid te detecteren bij cursisten, en de promotie van de leertijd in het perspectief van de inkanteling in duaal leren.

Nog in dit verband noemt hij de samenwerking tussen het Agentschap Innoveren en Ondernemen en de vzw Dyzo. Zij omvat een individuele begeleiding van de ondernemer gericht op schuldbemiddeling. Daartoe werden samenwerkingen met de lokale besturen en OCMW's opgezet. Ook worden ondernemers in moeilijkheden bijgestaan en ondersteund met advies over hoe ze hun leven weer op de rails krijgen.

De vierde groep wordt gevormd door de gerichte acties vanuit de VDAB naar mensen in armoede. In de individuele werk-welzijnsbegeleiding door de VDAB worden personen in armoede geholpen op vlak van bemiddeling, begeleiding en opleiding. Het betreft reguliere acties gericht op een specifieke doelgroep, namelijk personen in armoede, waarbij trajecten op maat worden gemaakt. De werk- en welzijnsbemiddelaars kunnen personen in armoede ook doorverwijzen naar de tender armoede. Die bestaat in een collectief aanbod voor personen met een kleinere afstand tot de arbeidsmarkt, dus mensen die inzetbaar zijn, maar nood hebben aan ondersteuning. De tender voor personen in armoede wordt alvast verlengd tot eind 2018.

Tot slot bespreekt de minister de uitrol ESF-oproep 'Armoede'. Hij kadert in de doelstelling om maatschappelijk kwetsbare doelgroepen richting arbeidsmarktgerichte integratie te leiden. Aangezien huishoudens met een zeer lage werkintensiteit een bijzonder hoog armoederisico hebben, is dit de specifieke doelgroep. De intekenende organisaties, waarvan een zekere expertise wordt verwacht, moeten focussen op het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt. De methodiek moet complementair zijn aan bestaande initiatieven als de VDAB tender of werk-welzijnstrajecten.

Vervolgens overloopt hij de vijf nieuwe acties die in het VAPA werden opgenomen vanuit Werk, wat het totaal op tien brengt. Eerste is de ESF-oproep 'Begeleiding Maatschappelijk Kwetsbare Groepen'. De doelgroep wordt gevormd door verscheidene kansengroepen, waar ook mensen in armoede in gevat zijn. De focus ligt op het plaatsgericht werken voor mensen die niet bij de VDAB bekend zijn.

Tweede actie is de aanwervingsincentive: een premie voor de aanwerving van langdurig werkzoekenden tussen 45 en 54 jaar.

Derde is de tijdelijke werkervaring om mensen competenties en werkervaring te laten opbouwen binnen een reële werkomgeving. Voor de leefloongerechtigden is dit al in uitrol. Voor werkzoekenden werd de capaciteit van de tender intensief

werkplekklaren uitgebreid en start vanaf 1 januari 2018 de toeleiding naar de nieuwe tender.

Dan is er nog wijk-werken voor werkzoekenden met gebrek aan recente werkervaring en die nog niet minstens halftijds professioneel actief kunnen zijn. Deze maatregel werd recent nog door het parlement goedgekeurd en de minister gaat er dan ook niet nader op in.

Als laatste actie stelt hij de uitvoering van de werk-zorgtrajecten voor, die bestemd is voor mensen met medische, mentale, psychische, psychiatrische en/of sociale problemen (MMPPS), met grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Het uitvoeringsbesluit bij het decreet houdende werk- en zorgtrajecten omvat drie soorten trajecten, namelijk maatschappelijke oriëntatie, activeringstrajecten en arbeidsmatige activiteiten. Het besluit treedt in werking op 1 januari 2018, waarbij de toeleiding tot de trajecten start op 1 juli 2018. Tot nu toe was er de VDAB tender activeringsbegeleiding, die nu structureel en verbeterd zal ingebed worden in de activeringstrajecten.

Wat betreft de activeringstrajecten, worden de tijdelijke tenders activeringsbegeleiding, die reeds meer dan 10 jaar lopen, dus regulier en structureel uitgewerkt. Het zijn tijdelijke trajecten, waarin werkbegeleiding en zorgbegeleiding worden aangeboden, met als doel deze mensen opnieuw te lanceren naar betaalde arbeid. De begeleiding wordt in samenwerking met Welzijn uitgetekend samen met een casemanager Werk en een casemanager Zorg.

Tot slot stelt de minister de acties vanuit Sport voor, waarbij hij eerst de bestaande overloopt. Om te beginnen zet het Expertisecentrum Buurtsport in op de implementatie en professionalisering van de methodiek buurtsport. Via intervisie, opleiding en begeleiding worden nieuwe buurtsportwerkingen opgestart en bestaande werkingen sterker gemaakt.

Tweede actie is Sport en Jeugdzorg. Via dat project werd sport binnengebracht in de bijzondere jeugdzorg. Het werd in 2017 afgerond met een studiedag en de publicatie van een stappenplan.

Verder werd de vorming 'Sport en armoede' ontwikkeld in samenwerking met onder andere het Netwerk tegen Armoede en Demos. Zij wordt jaarlijks georganiseerd om mensen uit de sportsector te ondersteunen in hun opdracht rond participatie van mensen in armoede.

De vierde actie betreft het stimuleren van sportparticipatie bij kinderen en jongeren. Aanbieders van het programma Multimove worden gestimuleerd om zich ook te richten op gezinnen in armoede. De SNS-pas werd gekoppeld aan de UIT-pas, waardoor mensen in armoede deze pas kunnen aankopen tegen een veel lager tarief. Met de toolkit 'Krap op sportkamp' worden organisatoren ondersteund om hun sportkampen heel duidelijk open te stellen voor mensen in armoede.

Vijfde initiatief is de Belgian Homeless Cup, waarvan de werking wordt ondersteund vanuit de beleidsdomeinen Sport en Welzijn. Via de Belgian Homeless Cup krijgen dak- en thuislozen kansen om terug aansluiting te vinden bij de maatschappij.

Tot slot fungeert de strategische structuur sport en armoede als lerend netwerk waarin een strategie wordt uitgewerkt om meer mensen in armoede kansen op sportparticipatie te bieden. De strategische structuren 'senioren sport', 'sport en armoede' en 'sport en interculturaliteit' werden dit jaar samengebracht tot een beleidsnetwerk 'gelijke kansen in sport'.

In de voorliggende bijsturing worden drie nieuwe acties toegevoegd. De eerste is het project 'laagdrempelig sporten op lokaal niveau'. Die actie wordt uitgevoerd door het ISB en bestaat uit twee delen. Het eerste bestaat in het begeleiden van gemeenten om mensen in een kansarme situatie toe te leiden tot het sportaanbod, en jongeren competenties te laten verwerven door ze een taak te laten opnemen binnen buurtsportactiviteiten. Daarnaast wordt de bestaande opleiding 'Sport en armoede' omgevormd tot een online-opleiding zodat nog meer mensen met die informatie aan de slag kunnen.

Tweede nieuwe actie is de socialsportcoach in Oostende. Via het project 'sportkans' worden kansarme kinderen begeleid naar het georganiseerde sportaanbod. De socialsportcoach zorgt ervoor dat kinderen die toegeleid worden effectief aansluiten en blijven sporten. Zowel de kinderen, de ouders als de sportclubs worden begeleid. De sportcoach verwerft kennis over wat nodig is om kinderen in armoede aan het sporten te houden. Die kennis zal ter beschikking gesteld worden van de ruime sportsector.

De derde actie wordt gevormd door de toolkit voor de competentieontwikkeling van kwetsbare jongeren in sport. Via het Steunpunt Beleidsrelevant Onderzoek Sport werd een onderzoek uitgevoerd over de kansen die vrijwilligerswerk in sport kan bieden voor kwetsbare jongeren. Op basis van dit onderzoek werd een toolkit ontwikkeld om organisatoren te ondersteunen die er effectief mee aan de slag gaan. De toolkit werd tijdens de kennisdag 'Breed Sporten' van Sport Vlaanderen voorgesteld aan de sportsector.

Buiten deze acties blijft hij samen met zijn collega van Cultuur Sven Gatz inzetten op de uitvoering van het Participatiedecreet. In dat kader trekt hij vanaf dit jaar een bijkomend budget van 50.000 euro uit voor zowel Demos als de Rode Antraciet, zodat die organisaties extra kunnen inzetten op het thema sport.

De minister vat samen dat zowel in Werk als in Sport de bestaande acties verder werden uitgerold. In de bijsturing werden er bovendien nieuwe toegevoegd, die hij nog een keer opsomt. Hij spreekt tot slot de hoop uit dat ze samen met die van zijn collega's als hefboom zullen werken in de strijd tegen de armoede.

3.2. Bespreking

Cindy Franssen waardeert de genoemde koppeling van de SNS- aan de UIT-pas, die een schoolvoorbeeld is van een niet-stigmatiserend instrument om drempels te verlagen. Verhoogde participatie doet niet onmiddellijk de armoedecijfers dalen maar is bijzonder belangrijk voor de binnenkant van de armoede, met name het zelfvertrouwen.

Zij erkent het belang van werk als hefboom tegen armoede, maar nuanceert tegelijk dat de toename van het aantal banen vaak terechtkomt bij gezinnen die al werk-rijk zijn. Bovendien behoren van de 650.000 Vlamingen in armoede er 400.000 niet tot de beroepsactieve bevolking. Nog meer aandacht vergt de vaststelling dat er ook 90.000 werkende armen zijn.

Verder vraagt ze hoe de uitrol van de ESF-oproep en de uitvoering van het werken zorgdecreet zich tot elkaar verhouden. Gaat het om intensieve maar duurzame trajecten, waarin men, zoals in het eerdere ESF-project WAW in Aalst, eerst werkt aan zelfvertrouwen en eigenwaarde, vervolgens aan de belendende welzijnsaspecten zoals gezondheid en woningkwaliteit, en dan pas de stap zet naar werk? Verloopt de uitrol in samenwerking met verenigingen waarin armen het woord nemen? Worden ervaringsdeskundigen betrokken?

Wat Sport betreft, is *Piet De Bruyn* gecharmeerd door het inzetten op het bijbrengen van kennis over armoede en de omgang ermee. Op die manier kan men immers vermijden dat goed bedoelde initiatieven ongewild stigmatiseren of weinig structureel bijdragen. Dergelijke opleidingen verdienen ook aanmoediging vanwege hun multiplicatoreffect. Geïnformeerde coaches en bestuursleden kunnen hun kennis immers weer doorgeven, wat de investering ook op langere termijn lonend maakt. Zelf heeft hij bijvoorbeeld goede herinneringen aan het motiverende effect van de Belgian Homeless Cup.

Werk is inderdaad geen tovermiddel, maar blijft wel de belangrijkste hefboom. In dat verband apprecieert hij de toevoeging van een meer individualiserende benadering, die de VDAB ook ten aanzien van andere doelgroepen reeds heeft ontwikkeld. Worden de – duur opgeleide – ervaringsdeskundigen in deze of andere projecten ingeschoven? Waar?

Is er al een resultaatmeting van de lopende acties of kwam dat al in een andere commissie aan bod?

Minister *Philippe Muyters* is zich goed bewust dat werk, hoe belangrijk ook, maar een van de mogelijke hefbomen is. Hij onderstreept dat resultaten samenwerking tussen verschillende beleidsdomeinen vereisen. Sport is niet een van de grote, maar evengoed belangrijk. Het gaat om het geheel.

De ESF-oproep 'Armoede' heeft 11 projecten opgeleverd, waarbij hij de eisen van expertise en complementariteit herhaalt. ESF dient niet om het bestaande voort te zetten maar om te innoveren, onderstreept hij. De 11 trajecten begeleiden 791 mensen in armoede. Verder werden van 1 januari tot 30 april 276 nieuwe individuele werk-welzijnsbegeleidingen door de VDAB opgestart. De tender armoede ontving tussen 1 januari en 30 april 2017, 187 nieuwe deelnemers.

De minister treedt nogmaals het belang van de benadering met sportactiviteiten bij. Zijn beleid zet sterk in op herkenning zonder aanbrengh. Omgang met armoede is essentieel. Initiatieven als de Belgian Homeless Cup geven een aanzet tot structuur. Hij geeft het in orde brengen van papieren en afspraken respecteren als voorbeelden.

Mercedes Van Volcem geeft de minister goede cijfers. Nog nooit hadden zoveel mensen werk en dat vindt zij een goede zaak. Zelfs voor de categorieën waarin we het slecht doen, zoals die van mensen van niet-Belgische origine, is er een positieve kentering.

Werk betekent niet alleen sociale integratie maar ook een uitweg uit de armoede. Haar ervaring bij schuldbemiddeling leert dat het om de meest kwetsbaren gaat. Zij kunnen moeilijk om met gezag en met de klok, zijn geen structuur gewoon maar hebben ook weinig weerbaarheid tegenover pogingen om hun schamele leefloon af te nemen. Sociale competenties zijn dan ook erg belangrijk. Verder houdt ze een pleidooi voor een blijvend aanbod van flexibel werk, dat volgens haar, hoe paradoxaal ook, voor deze doelgroep structuur kan opleveren.

Minder werkloosheid is één zaak, maar tegelijk doen meer mensen een beroep op het leefloon. Om hen aan de slag te krijgen is overleg nodig met de federale staatssecretaris. Tot slot spreekt ze nog haar waardering uit voor duaal leren, waarin men bijvoorbeeld heel praktisch een taal kan leren op het werk. Dat is de weg.

Minister *Philippe Muyters* nuanceert dat Vlaanderen het zo slecht doet in de werkzaamheid van allochtonen. Er is een pak asielzoekers bijgekomen, van wie zich al meer dan 5000 inschreven bij de VDAB. Omdat die worden meegenomen

in de statistieken, stijgt ook het aantal werkzoekenden. Toch daalt hun totale aantal, waaruit men mag afleiden dat de daling nog groter zou zijn zonder die serieuze instroom. Dat bewijst volgens hem dat de acties van het beleid op dit terrein resultaat hebben.

Sociale competenties aanleren is effectief de bedoeling, verzekert hij. Het beleid gaat meer en meer naar activiteiten verrichten in reële situaties. Wijk-werken en tijdelijke werkervaring zijn daar voorbeelden van. Ook de door het lid gesuggereerde flexibiliteit maakt daar deel van uit. Er zijn immers mensen die zelfs geen deeltijdse baan aankunnen. Dat wordt individueel, op maat bekeken. Die banen zitten niet in het normale economische circuit maar men zet wel stappen op weg daarnaar. De genoemde individuele aanpak vormt ook het grote verschil met de PWA van vroeger, waar mensen jaren bleven inzitten, zeer gewaardeerd door de projecten waarin ze zaten maar zonder ooit door te stromen.

Daar komt bij dat in al de genoemde projecten ook leefloners kunnen ingeschakeld worden. Degenen onder hen die geschikt zijn om de eerste stappen te zetten richting normaal economisch circuit worden niet uitgesloten, onderstreept hij. De minister hoeft dus geen afspraak te maken met zijn collega Demir, want hij doet dit al.

4. Bespreking met Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, op 26 oktober 2017

4.1. Toelichting

Minister Hilde Crevits brengt in herinnering dat 17 oktober de Werelddag is van verzet tegen extreme armoede. Het is dus een goed moment om het te hebben over de evaluatie en de eventuele bijsturing van het VAPA.

Binnen het luik Onderwijs werden er in 2015 drie prioriteiten vastgelegd. Vooreerst is dat het werken aan een armoedevaardig onderwijspersoneel, ook in de lerarenopleiding, ten tweede de kostenbeheersing binnen het leerplichtonderwijs en ten derde het optimaliseren van de toekenning van school- en studietoelagen.

Voor de armoedevaardigheid van het personeel verwijst ze naar het project 'Samen tegen onbetaalde schoolfacturen' (STOS), dat dit jaar wordt uitgerold. Dat project heeft ook betrekking op de kostenbeheersing. Voor dit project werd een subsidie uitgetrokken van 248.000 euro. Er werden 45 scholen geselecteerd. Men zet in op het ontwikkelen van een visie en op concrete beleidsmaatregelen op maat van elke school. Er is geregeld overleg met het Vlaams Netwerk tegen Armoede. Op 21 november van dit jaar zou er een verticaal armoedeoverleg worden opgestart, onder meer over de verkoop en de verhuur van schoolboeken, het gebruik van eenmalige invulboeken en de levering van schoolboeken via een postordersysteem. Op dat vlak zijn er een aantal zorgwekkende evoluties. Binnen de postordersystemen wordt de bestelling soms automatisch groter dan men eigenlijk van plan was. Daarom wil ze overleg met de uitgeverijen.

Een tweede belangrijk project is 'Kleine Kinderen, Grote Kansen' dat wordt uitgewerkt in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting en de lerarenopleidingen. Het gaat ondertussen zijn tweede jaar in. Dit past ook in de doelstelling om de lerarenopleiding te versterken. Alle studenten in de lerarenopleidingen kleuteronderwijs krijgen een opleiding armoede(h)erkenning. Om goed te kunnen inspelen op armoedesituaties, moet men de signalen die daarop wijzen, kunnen herkennen. Samen met Jo Vandeurzen zal ze dit schooljaar een slotconferentie organiseren om alle deelnemers aan het project de kans te geven hun resultaten te delen en te leren van andere projecten. Ze wil

alle lerarenopleidingen laten delen in deze resultaten, ook deze voor het lager en het secundair onderwijs. Alle toekomstige leraren zouden deze vaardigheden moeten ontwikkelen tijdens hun opleiding.

Ten derde zijn er de projecten inzake student tutoring en studie- en opvoedingsondersteuning. Studenten uit het hoger onderwijs treden op een gestructureerde manier op als begeleider en rolmodel, om kwetsbare leerlingen van het basis- en secundair onderwijs te ondersteunen bij hun leer- en keuzeprocessen. In 2017 werd hiervoor een bedrag van 115.000 euro uitgetrokken. Ruim duizend studenten uit het hoger onderwijs begeleiden op die manier 2100 leerlingen uit het basis- en het secundair onderwijs. Bij enkele projecten worden ook ouders betrokken zodat zij leren hoe ze hun kinderen met schoolwerk kunnen helpen. De tutoringprojecten passen ook in de engagementsverklaring 'Leren door maatschappelijk engagement' die ze samen met de VLHORA heeft ondertekend. Alle lerarenopleidingen nemen een stuk maatschappelijk engagement op. Het is de bedoeling dat jongeren de samenleving leren kennen en dat ze vaardig worden in het herkennen en erkennen van problemen. In de begroting 2018 wordt het budget voor deze projecten opgetrokken tot 230.000 euro. Er komt een nieuwe projectoproep. Mettertijd zou dit deel moeten gaan uitmaken van het structurele beleid van alle universiteiten en hogescholen. Eerst moet men echter projectmatig werken om uit te zoeken wat de geschikte activiteiten zijn.

Ze voorziet ook in een voltijdse ondersteuner voor PEP!, een project dat vorige week van start gegaan is in De Roma in Antwerpen. Deze start-up is van onderuit gegroeid binnen de allochtone gemeenschap. Het is de bedoeling om kwetsbare jongeren, voornamelijk van allochtone origine, te coachen via rolmodellen. In De Roma waren er honderden kandidaat-coaches aanwezig, die allemaal in het beroepsleven staan. Zij zullen contact opnemen met ouders met een migratieachtergrond om hen te overtuigen van het belang van een studiekeuze die gericht is op de talenten van de jongeren. Het is ook de bedoeling om het onderwijs op een laagdrempelige manier uit te leggen. Er is ook 100.000 euro ondersteuning toegekend voor huiswerkbegeleiding, in samenwerking met de lerarenopleiding. Het gaat steeds om projecten die groeien vanuit de basis. De samenleving, het vrijwilligerswerk, moet gestimuleerd worden om een bijdrage te leveren.

Ten slotte is er het decretaal initiatief om de lerarenopleidingen te hervormen en te versterken. Daarbij wordt prioritair ingezet op de inhoudelijke versterking van de lerarenopleiding op het vlak van vakinhouden, (vak)didactiek, klasmanagement, diversiteit en grootstedelijke context. In de opleiding wil men nu ook een onderdeel Nederlands niet-thuis taal verwerken. Voor het vak Nederlands maakt het een groot verschil of de jongeren de taal al dan niet thuis spreken. Dat is belangrijk. Taal is immers een sleutel tot een goede opleiding en een kleiner armoederisico.

De tweede prioriteit is de kostenbeheersing binnen het leerplichtonderwijs. De onderwijsbegroting 2018 bedraagt ruim 11,6 miljard euro. Onderwijs is de grootste uitgavenpost binnen de Vlaamse begroting. Sinds het begin van deze regeerperiode werd er 740 miljoen euro extra geïnvesteerd in Onderwijs. In de begroting 2018 is er opnieuw een extra investering van 250 miljoen euro. De uitgaven van de ouders moeten onder controle worden gehouden. In het basisonderwijs is er een maximumfactuur. In het secundair ligt de focus momenteel op het versterken van het kostenbeheersend beleid. De kosten van de opleiding zijn sterk afhankelijk van de gevolgde studierichting. Daardoor is de invoering van een maximumfactuur niet evident. Ze wil de studiekosten correct monitoren. Intussen is de studiekostenmonitor opgeleverd. Deze methode laat toe om de kosten voor de diverse onderwijsniveaus in Vlaanderen in kaart te brengen. De monitor bevat dus nog geen informatie over de studiekosten zelf. Dit

schooljaar zal men starten met een effectieve meting van de studiekosten voor het basisonderwijs en het secundair onderwijs. Tussen april en juni 2017 werden 663 scholen telefonisch gecontacteerd met de vraag of ze bereid waren tot deelname aan het onderzoek. 300 scholen zijn hiermee van start gegaan in de eerste week van september. Op deze manier kan men informatie verkrijgen over de studiekosten van 30.800 leerlingen: 10.080 van het gewoon basisonderwijs, 1350 van het buitengewoon basisonderwijs, 1750 van het buitengewoon secundair onderwijs en 17.620 van het gewoon secundair onderwijs.

Ze subsidieert ook de vzw SOS Schulden op School. Het is de bedoeling om de scholen bewust te maken rond kansarmoede en kostenbeheersing en om de nodige tools aan te reiken. Op 26 januari 2018 organiseert deze vzw een congres over het menswaardig innen van schoolfacturen, in samenwerking met het project Samen.

De derde beleidsprioriteit is het permanent optimaliseren van de toekenning van school- en studietoelagen. Op dat vlak werden er grote stappen voorwaarts gezet. Momenteel is er voor ruim 190.000 dossiers een semiautomatische uitbetaling. De aanvraagformulieren zijn vooraf ingevuld. Men hoeft ze alleen nog na te kijken. De administratie kon voor het eerst meer dan 500.000 dossiers verwerken.

Binnen het programma Vlaanderen Radicaal Digitaal werd het taalgebruik in de brieven over de studietoelagen vereenvoudigd, wat drempelverlagend werkt. Daarvoor werden specialisten in eenvoudig taalgebruik ingeschakeld. Het formulier is ook drastisch ingekort. In de toekomst wordt dit verder geoptimaliseerd. Bij de opstart van het nieuwe systeem voor de kinderbijslag, zullen de studietoelagen daarin worden geïntegreerd. Wie recht heeft op een studiebeurs, moet die zo vlot mogelijk krijgen. Dat is het belangrijkste. Op dit ogenblik daalt de werkloosheid. Dat kan leiden tot een daling van het aantal studiebeurzen in de komende jaren.

Ze gaat nog in op een drietal andere onderwijsinitiatieven. Het actieplan Kleuterparticipatie zet in op gelijke kansen voor de allerjongsten. In dat kader kon er op 1 januari 2017 een kleutercoördinator aan de slag gaan bij de Vlaamse overheid. Twee keer per jaar wordt er een verslag opgemaakt over de kleuterparticipatie. Op de website Kleuterparticipatie kunnen alle lokale besturen, alle schoolbesturen en alle partnerorganisaties informatie vinden over de kleuterparticipatie in hun stad of gemeente. Op basis daarvan kunnen ze een gedragen en succesvol kleuterparticipatiebeleid uitwerken. De kleuterscholen krijgen dit schooljaar ook 10 miljoen euro extra werkingsmiddelen.

Het volwassenenonderwijs wordt hervormd met de focus op de meest kwetsbaren. In de toekomst zal het zich profileren rond de kerntaken tweedekansonderwijs en Nederlands Tweede Taal, met een prioritaire focus op kwalificerende opleidingstrajecten en kwetsbare doelgroepen. Voor de centra basiseducatie en het aanbod NT2 komt er een open-endfinanciering. Als een cursist een module succesvol beëindigt, krijgt het centrum een kwalificatiebonus van 20 percent. Zo kan men de centra activeren om nog meer in te zetten op kwetsbare doelgroepen.

Ten slotte wil ze sterk inzetten op het verticaal armoedeoverleg. Het Departement Onderwijs en haar kabinet communiceren geregeld met het Vlaams Netwerk tegen Armoede. Het is decretaal bepaald dat er minstens twee overlegmomenten zijn per jaar. In de praktijk ligt dat ritme echter hoger. Het is belangrijk om bij alle beslissingen kort op de bal te spelen.

4.2. Bespreking

Bart Van Malderen weet dat de minister van Onderwijs over een belangrijke hefboom beschikt voor armoedebestrijding. Hij betreurt dat het onderwijs in de praktijk vaak nog statusbevestigend is. Daarom dringt hij aan op hervormingen.

Bij het begin van deze regeerperiode werden er, in tal van bevoegdheidsdomeinen, nefaste maatregelen genomen die hebben geleid tot besparingen en kostenverhogingen voor de gezinnen. Het inschrijvingsgeld werd verhoogd zonder de studiebeurzen op te trekken, de maximumfacturen werden verhoogd en er werd bespaard op de werkingsmiddelen. Zijn fractie staat dus kritisch tegenover het armoedebeleid van deze regering, samen met experts en sommige middenveldorganisaties. De sp.a-fractie roept iedereen op om de noodzakelijke extra stappen te zetten om de armoededoelstellingen voor 2020 alsnog te halen, te weten een halvering van de kinderarmoede en het reduceren van de armoede met een kwart.

Hij erkent wel dat het betoog van de minister een aantal interessante elementen bevat. Een algemeen en structureel beleid is belangrijk om de armoede in Vlaanderen aan te pakken. Hoe kan men van een projectmatige aanpak, via een evaluatie, komen tot een algemeen beleid? De semiautomatisering van de studietoelagedossiers heeft geleid tot een gevoelige stijging. Kan de minister dat cijfermatig onderbouwen? Heeft ze ook plannen voor een volledige automatisering? Zo ja, welke knelpunten ondervindt ze daarbij?

Hij vindt het belangrijk om ook in het secundair onderwijs een maximumfactuur in te voeren, bij voorrang in die richtingen waar de problemen momenteel het grootst zijn en de bestedingsvrijheid van de ouders het kleinst. Er zijn al verschillende initiatieven genomen voor het monitoren van de studiekosten.

Wanneer worden de waardevolle projecten rond schulden op school geëvalueerd? Is het de bedoeling om de verworven kennis toegankelijk te maken voor het hele onderwijslandschap?

De 1 euromaaltijden zijn tot nog toe geen groot succes. Men moet de problematiek van de lege brooddozen aangrijpen om de scholen de kans te geven om kwalitatieve en betaalbare maaltijden aan te bieden. De betaling moet backoffice geregeld worden. De kinderen in armoede hoeven dus niet in een afzonderlijke rij aan te schuiven. Dat was namelijk de karikatuur die de minister van Armoedebestrijding ervan maakte. Hoe kan men dat aanpakken? Kinderen zitten een groot deel van de dag op school. Met het aanbieden van kwalitatief en betaalbaar voedsel via de scholen kan men dus een groot bereik realiseren.

Het verheugt hem dat de minister de verkoop en de verhuur van schoolboeken van naderbij wil bekijken. De invulboeken die per definitie slechts eenmaal gebruikt kunnen worden, vormen een probleem voor mensen in armoede, maar ook op het vlak van duurzaamheid. Men moet ook verder kijken dan alleen de boeken. Tablets worden misschien niet verplicht op school, maar toch sterk aangeraden. Dat ligt financieel nog moeilijker.

Het is een goede zaak dat studenten in de lerarenopleiding de signalen van armoede beter leren herkennen. Aan dat ritme zal het echter nog een generatie duren eer het hele lerarenkorps daarin geschoold is. In de projectfiches is er ook sprake van een nascholing van het bestaande korps. Waarom is de minister daar niet op ingegaan?

Binnen het volwassenenonderwijs wil de minister inzetten op de meest kwetsbaren. De open-endfinanciering is daarbij een belangrijke factor. Hij vreest

evenwel dat de kwalificatiebonus de meest kwetsbaren nog kwetsbaarder zal maken. Hij vreest dat men bepaalde mensen zal aanraden om elders hun talenten te ontwikkelen, als men bij de inschrijving zou oordelen dat het voor hen moeilijk zal worden om een kwalificerend traject af te ronden. Is de minister van plan om dat te monitoren?

Er lopen armoedetoetsen rond de automatisering van school- en studietoelagen, studiekeuzebegeleiding, studiefinanciering, duaal leren en volwassenenonderwijs. De armoedetoets bestaat decretaal uit twee luiken. In de praktijk is er wel overleg met het Netwerk tegen Armoede, maar het wetenschappelijke luik van de armoedetoets ontbreekt steevast. Hij weet dat ministers en staatssecretarissen van Armoedebestrijding wel eens argwanend staan tegenover wetenschappers. Van een minister van Onderwijs durft hij dat niet te veronderstellen. Daarom dringt hij aan op een volwaardige armoedetoets.

Mercedes Van Volcem weet dat 12,8 percent van de kinderen in Vlaanderen geboren wordt in een kansarm gezin. In de steden is dat bijna een kind op vier. Niet iedereen krijgt dezelfde kansen in onze samenleving. Het onderwijs is een belangrijke factor voor het realiseren van een grotere gelijkheid aan kansen. De kleuterparticipatie is in dat verband een belangrijk element. De leerplicht zou zo vroeger moeten beginnen, niet vanaf 5 jaar, maar beter nog vanaf 2,5 of 3 jaar. Kinderen die vanaf de leeftijd van 2,5 jaar naar school gaan, hebben 18 percent minder kans op schooluitval. Ze beseft wel dat de leerplicht een federale bevoegdheid is. Toch zou het goed zijn als de Vlaamse minister van Onderwijs daar eens duidelijk zou op aandringen. Ze beseft wel dat hiervoor middelen nodig zijn.

Sommige kinderen komen op school aan met een lege brooddoos. Vaak doet de school dan een inspanning. Zij denkt dat de overheid dan moet inspringen. Eigenlijk is er een food revolution nodig, vergelijkbaar met de campagne van Jamie Oliver in Groot-Brittannië. Zij is voorstander van het Finse systeem. In Finland worden er gratis warme en koude maaltijden verstrekt op school, tot en met de lagere school. Zo kan men kinderarmoede voor een groot stuk uitsluiten. De kinderbijslag wordt namelijk niet altijd gebruikt voor de kinderen.

Ze vindt ook dat er op school meer aandacht moet zijn voor sport en cultuur. Sommige kinderen hebben namelijk niet de kans om lid te worden van een sportclub. Voetballers kunnen veel harten beroeren. De antiracismecampagnes van de UEFA hebben een grote impact. In het voetbal is er ook sociale mobiliteit mogelijk, in welk milieu men ook geboren is. Bij sport en cultuur speelt de Nederlandse taal een minder grote rol. In een bepaald gezin slaagt een van de kinderen er soms in om sociale mobiliteit te realiseren. Hoe komt het dat het ene kind de kansen grijpt en het andere niet? Heeft het te maken met het feit dat sommige kinderen van nature een drang hebben om vooruit te geraken? Speelt het zelfbeeld een rol, en de positieve of negatieve ervaringen? Welke elementen kunnen de sociale mobiliteit vergroten?

Ze stelt vast dat de afkomst vaak een grote rol speelt bij de studiekeuze. Als de ouders geen universitair diploma hebben, gaan de kinderen vaak niet naar de universiteit, ook niet als ze op school goede punten halen. Ze zetten die stap niet omdat ze het niet kennen, omdat ze vrezen dat ze het niet aankunnen en omdat ze gehoord hebben dat het veel geld kost. Ze vindt dat de leerkrachten de goede leerlingen van bescheiden afkomst goed moeten begeleiden. Dat mag niet afhangen van toevalligheden, het zou systematisch moeten gebeuren.

Cindy Franssen vindt dat armoedebestrijding vooral gebaseerd is op drie pijlers: Welzijn, Werken en Wonen. Aan het werken gaat het onderwijs vooraf. Minister Hilde Crevits vermeldt in dat verband drie onderwijsprioriteiten, namelijk het

werken aan een armoedevaardig onderwijspersoneel, kostenbeheersing en een automatische toekenning van school- en studietoelagen. Daarover heeft ze overleg gepleegd met het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen. De minister zet sterk in op de kleuterparticipatie die in Vlaanderen toch al heel hoog ligt. Voor preciaire groepen is een verplichting niet altijd de beste aanpak: men moet vooral voor een omkadering zorgen. De econoom Jack Heckman heeft ooit gezegd dat elke investering in kinderen van minder dan drie jaar later een bijzondere maatschappelijke winst oplevert, zowel voor de sociale mobiliteit van de kinderen zelf als voor de hele samenleving.

Het is positief dat er in de brieven een begrijpelijke taal wordt gehanteerd. Dat was een vraag van het Vlaams Netwerk. Een begrijpelijke taal bevordert de toegankelijkheid van de dienstverlening en de take-up van de rechten. Dat is een belangrijke hefboom in de strijd tegen armoede.

De armoede verkleurt. Daarom is ze tevreden met het PEP!-project, dat een outreachende aanpak hanteert. Ook het duaal leren is belangrijk. Werk is immers belangrijk om uit de armoede te blijven. De bestaande projecten kunnen uitgroeien tot structurele maatregelen. Ze vindt dat er eigenlijk permanent armoedeoverleg zou moeten gebeuren. Dat gaat verder dan de decretale verplichting om twee keer per jaar overleg te plegen met het Vlaams Netwerk. Op dat vlak leveren de beleidsdomeinen Welzijn en Onderwijs grote inspanningen. De structurele maatregelen moeten samenvallen met de keuzes van het Vlaams Netwerk en van de sector zelf.

Het bieden van gelijke kansen leidt niet altijd tot gelijke uitkomsten. Het is niet omdat men mensen een springplank geeft dat ze ook tot een bepaald niveau zullen springen. Men moet ook rekening houden met belendende factoren.

De CD&V-fractie ondersteunt de doelstelling van de 1 euromaaltijden: voldoende en gezond voedsel als basisvoorziening en mensen in armoede bereiken om gezinsondersteuning aan te bieden. Deze doelstelling moet wel gekaderd worden in structurele maatregelen. Tot nog toe heeft dat niet het verwachte effect gehad. Daarom heeft ze aan minister Liesbeth Homans voorgesteld om de rollen om te keren, om vanuit de gezinsondersteunende diensten te zorgen voor een koppeling aan de gezonde voeding. Het KRC heeft benadrukt dat het vooral belangrijk is dat kinderen thuis voldoende gezonde voeding hebben. Het heeft ook gepleit voor een grote toegankelijkheid van de gezinsondersteunende diensten en voor een focus op laagdrempelige werkingen. Het verstrekken van maaltijden hoeft niet noodzakelijk via de scholen te verlopen. De coördinerende minister zou de criteria moeten verruimen zodat de lokale besturen die via de scholen werken ook in aanmerking komen voor ondersteuning. De lokale besturen moeten het distributiekanaal zelf kunnen kiezen. Ook de Huizen van het Kind of de samenlevingsopbouw kunnen daarin een rol spelen. Die subsidie moet dus los staan van de organisatie die de maaltijden tot bij de kinderen brengt. De meest succesvolle projecten blijken verbonden te zijn met bestaande laagdrempelige werkingen. Daar bestaat er immers al vertrouwen tussen de mensen in armoede en de hulpverleners. Haar fractie pleit voor het inzetten van de middelen op wijkgerichte netwerken, in het kader van de preventieve gezinsondersteuning. Zij weten met de gezondheidsdoelstellingen ook de preciaire groepen te bereiken. Daar kan men ook informatie geven over gezond en goedkoop koken. Die ouders zijn vooral geïnteresseerd in gezinsondersteuning. De 1 euromaaltijden zijn dan een surplus.

Piet De Bruyn stelt dat goed binnen dit beleidsdomein nooit goed genoeg is. Wat de minister doet is dus niet goed genoeg.

Het onderwijsbudget, 11,6 miljard euro, wordt grotendeels gebruikt voor lonen en wedden. Onderwijs is echter ook een cruciale schakel in de strijd tegen armoede. Het is belangrijk om alle onderwijsmensen beter vertrouwd te maken met de betekenis en de signalen van armoede. Dat zou een grote stap voorwaarts zijn.

De scholen zijn maar zo sterk als hun netwerk. Welke instrumenten ziet de minister om de samenwerking binnen die netwerken nog te versterken, met het oog op het detecteren van armoede?

De 1 euromaaltijden waren bedoeld als een hefboom om gezinsondersteuning aan te bieden. Dan komen scholen niet in aanmerking. Hij blijft het bizar vinden dat men een driejarig project na acht maanden afrekent op basis van een element dat eigenlijk geen doelstelling was van het project. Het blijft niettemin belangrijk dat de scholen inspanningen leveren om gezonde voeding aan te bieden, op een niet-stigmatiserende manier. Probeert men in de huidige projecten rond gezonde voeding op school een mechanisme in te bouwen om tegemoet te komen aan de armoedesituatie van een aantal gezinnen?

Hoe vroeger kinderen naar school gaan, hoe meer kans ze maken op sociale promotie. Het is dus een juiste keuze om in te zetten op de kleuterparticipatie. Daarvoor moet men structureel samenwerken met organisaties die op dat vlak de nodige expertise hebben. Dat gebeurt ook binnen de diverse beleidsdomeinen.

An Moerenhout verwijst naar de opmerking van de kinderrechtencommissaris dat de 1 euromaaltijden hun doel niet bereiken. Daarom stelde hij voor om de maaltijden via de scholen aan te bieden, zodat de kinderen toch minstens een goede maaltijd per dag hebben. Groen is een voorstander van het verdelen van de 1 euromaaltijden via de scholen. Ook Open Vld pleit blijkbaar voor het aanbieden van deze maaltijden op school. Cindy Franssen heeft gepleit voor het verruimen van de subsidievoorwaarden, zodat de lokale besturen die via de scholen willen werken, ook in aanmerking kunnen komen. Wil de minister dat zelf aanpakken? Of wil ze dit doen in samenwerking met haar collega?

Ze sluit zich aan bij het pleidooi van Bart Van Malderen voor een maximumfactuur in het secundair onderwijs. Wil de minister die maximumfactuur realiseren of wil ze zich beperken tot het monitoren van de kosten?

Actiefiche 222 belooft bijkomende sensibilisering rond laaggeletterdheid. Wat is er dit jaar al gebeurd op dat vlak? Hoever staat de minister al? Tegen 2019 wil ze namelijk van geletterdheid een beleidsprioriteit maken in het onderwijs. Er zouden zeker experts in geletterdheid moeten zijn. De maatschappij zou zich meer bewust moeten zijn van het taboe daarrond.

De volgende actiefiche bepaalt dat armoede en geletterdheid tegen 2019 opgenomen zou moeten zijn in de basisopleiding van lesgevers en praktijkwerkers en ook in de navorming. Dat moet helpen om de drempels naar levenslang leren aan te pakken bij mensen in armoede en om hun leerkansen uit te breiden. Dit project gaat in de lerarenopleidingen voor het kleuteronderwijs zijn tweede jaar in. Kan de minister al concrete resultaten meedelen? Is er al een concrete planning om ook het lager en het secundair onderwijs daarbij te betrekken? Is het de bedoeling om dat in deze regeerperiode nog te realiseren?

Minister *Hilde Crevits* stelt vast dat veel commissieleden beseffen dat het onderwijs een meerwaarde kan bieden in de strijd tegen armoede. Het onderwijs kan inderdaad een bijdrage leveren, maar het kan niet op zijn eentje de armoede uit de wereld helpen.

Piet De Bruyn merkte op dat het onderwijsbudget van 11,6 miljard euro grotendeels opgaat aan lonen. Het is echter een bewuste keuze om in het onderwijs te investeren in mensen, in leerkrachten. Zij kunnen mee het verschil maken. Het hoger onderwijs is de voorbije decennia sterk gedemocratiseerd, maar we zijn er nog niet. Deze evolutie mag zeker niet teruggedraaid worden. Men moet maximaal investeren in het bieden van kansen om verder te studeren.

Bart Van Malderen merkte op dat de regering een aantal slechte maatregelen had genomen in het begin van de regeerperiode. Het voorbeeld van de verhoging van het inschrijvingsgeld is zeker slecht gekozen. De studiebeurzen zijn immers in hun volle omvang behouden. Bovendien werd er een extra categorie ingevoerd. Jongeren die net niet in aanmerking komen voor een studiebeurs, betalen een verlaagd inschrijvingsgeld.

Hij pleit ook voor meer onderzoek. In dat verband verwijst ze naar een vaststelling van het Rekenhof over de resultaten van het SES-decreet, dat enkele jaren geleden door een socialistische minister werd ingevoerd. Op basis van vier leerlingenkenmerken, konden scholen bijkomende leerkrachtondersteuning en bijkomende werkingsmiddelen krijgen. Die vier criteria zijn het recht op een studiebeurs, een moeder zonder diploma, het wonen in bepaalde buurten en de thuistaal niet-Nederlands. Een school waarvan alle leerlingen scoren voor die vier criteria kan tot dubbel zoveel werkingsmiddelen krijgen. Daardoor kan de omkadering sterk stijgen. In de vorige regeerperiode werd beslist om de scholen autonoom te laten beslissen hoe ze de verhoogde middelen willen inzetten. Nu blijken de resultaten van die extra middelen sterk te verschillen van school tot school. Leerwinsten zijn namelijk ook afhankelijk van de pedagogische aanpak en de werking van het schoolteam. Het decreet heeft geen instrumenten gecreëerd voor het meten van de leerwinsten. Dat heeft echter niets te maken met de keuzes van deze regering.

In het basisonderwijs is er een maximumfactuur voor de studiekosten. Daar geldt de opmerking over de invulboeken dus niet. Ze is niet bereid om zomaar een maximumfactuur in te voeren in het secundair onderwijs. Daar wil ze eerst een monitoring laten uitvoeren. De verschillen tussen de diverse studierichtingen zijn er trouwens heel groot. In het basisonderwijs is de invoering van de maximumfactuur gepaard gegaan met tientallen miljoenen euro aan extra werkingsmiddelen. In het provinciaal onderwijs probeert men al te werken met een maximumfactuur. Er zijn echter heel veel variabelen in de factuur, ook al gaat het slechts over een beperkt aantal scholen. Bij de opmaak van de begroting 2018 heeft ze 5 miljoen euro uitgetrokken om op dat vlak nu al wat soelaas te bieden, nog voor er een beslissing wordt genomen over de maximumfactuur. De harde STEM-richtingen en de richtingen Voeding en Nijverheid kunnen met dit geld nu al investeren in de materialen die jongeren nodig hebben, bijvoorbeeld messen voor jongeren in de hotelschool.

Ze deelt de analyse van Piet De Bruyn: het is jammer dat er zoveel kritiek is op de 1 euromaaltijden, op het ogenblik dat het project nog loopt. Voor de 1 euromaaltijden werd er gekozen voor een aanpak vanuit de gezinsondersteunende initiatieven. De middagmaaltijd op school heeft een ander doel. Ze heeft onlangs wel een leidraad voorgesteld voor het verstrekken van gezonde schoolmaaltijden aan democratische prijzen, samen met Jo Vandeuren. Het is niet de bedoeling om in de scholen twee soorten maaltijden aan te bieden. Op die manier kunnen de scholen wel een sociaal beleid voeren. In samenwerking met OCMW's en Huizen van het Kind kunnen ze de kwetsbaarheid in kaart brengen. Dit is een verantwoordelijkheid van de lokale overheid. De gemeenten krijgen geld uit het Gemeentefonds op basis van het aantal leerlingen dat school loopt op hun grondgebied. Niets belet hen om met dat geld een aantal maatregelen te nemen op dit vlak.

De schoolboeken vormen vooral in het secundair onderwijs een probleem. In het basisonderwijs is er namelijk een maximumfactuur. Steeds meer scholen kopen tablets aan en stellen die voor de duur van het schooljaar ter beschikking van de leerlingen.

Het project rond armoedevaardigheid in de lerarenopleidingen zit nu in het tweede jaar. In januari zullen de resultaten besproken worden op een studiedag. Op basis daarvan zal men kunnen beslissen om dat al dan niet in alle opleidingen te implementeren.

Op dit ogenblik krijgt het volwassenenonderwijs niets extra voor de begeleiding van kwetsbare mensen. Nu is het de bedoeling om daarvoor een bonus toe te kennen. 80 percent van dat bedrag heeft te maken met het begeleiden van meer kwetsbare mensen. Als men ze succesvol begeleidt tot het einde van de rit, is er nog een bonus. Binnen een groep van kwetsbare mensen kan men niet zomaar zeggen wie de sterksten zijn. Het Europese GOAL-project is er gekomen omdat heel kwetsbare mensen gewoon de stap niet zetten naar de centra voor basiseducatie. Dat is ook de reden waarom de centra voor basiseducatie in Vilvoorde actief zijn binnen het kleuteronderwijs. De ouders hoeven zich dus niet te verplaatsen naar het centrum voor basiseducatie.

De leeftijd van de leerplicht is een federale bevoegdheid. Momenteel is Vlaanderen kampioen inzake kleuterparticipatie. Het aantal dagen verplichte aanwezigheid in de derde kleuterklas werd verhoogd. Er zit ook een incentive in de kinderbijslag.

Ze kan zich aansluiten bij de bezorgdheid van Mercedes Van Volcem over het belang van sport en muziek. Momenteel wordt er onderhandeld over een hervorming van het deeltijds kunstonderwijs. Het is de bedoeling dat leerkrachten van het deeltijds kunstonderwijs naar de gewone klas kunnen gaan. De academies worden nog steeds overwegend bevolkt door witte kindjes die goed studeren, terwijl de muzische vorming voor iedereen een grote meerwaarde kan zijn. Muziek is een taal die jongeren kan verenigen, ongeacht hun afkomst. Het kan ook positief werken op de persoonlijkheid. Hetzelfde geldt voor de sport. De minister heeft een bewegingsplan opgemaakt voor de scholen. Steeds meer scholen zetten daarop in. Er is ook sprake van het organiseren van brede scholen. Dat zijn scholen die na de schooluren zorgen voor vervoer naar de sportclub. Ze werkt ook samen met minister Gatz om kunstenaars naar de klas te brengen.

Voor de overstap naar het hoger onderwijs werd er de voorbije tien jaar grote vooruitgang geboekt. Er blijft echter nog werk aan de winkel. Daarom zet ze nu in op diverse werkwijzen, onder meer op tutoring. Alle leerlingen van het secundair onderwijs zouden ook de Columbustest moeten afleggen. Deze digitale test kijkt naar de talenten, de interesses en de studiehouding van de jongeren, met de bedoeling om hun te wijzen op hun mogelijkheden en kansen, ook al is verder studeren niet evident in hun thuissituatie.

Cindy Franssen benadrukte dat er niet alleen projecten zijn, maar ook structurele maatregelen. Sommige zaken kan men maar structureel inbedden als de projectresultaten bekend zijn. De rectoren van de universiteiten en de directeurs van de hogescholen hebben in hun introductieredes bijna zonder uitzondering gezegd dat men meer moet inzetten op diversiteit. Ze betreuren dat de talenten van een grote groep jongeren momenteel te weinig benut worden. Daarbij kan ze zich aansluiten.

Ze deelt de bekommernis van Piet De Bruyn over de netwerken rond de scholen. Op dat vlak verwijst ze naar de structurele samenwerkingsverbanden met de

Huizen van het Kind en met Kind en Gezin rond de overgang naar de kleuterklas. De centra voor leerlingenbegeleiding werken ook rond armoedebestrijding.

Op de vraag van An Moerenhout antwoordt ze dat ze, vooraleer een maximumfactuur vast te leggen, eerst een goed zicht wil hebben op de kosten. Het is niet zo dat er alleen in de lerarenopleidingen gewerkt wordt rond armoedevaardigheden. Leerkrachten zijn betrokken bij het project rond onbetaalde schoolfacturen, waaraan ook ervaringsdeskundigen meewerken. Veel scholen waren kandidaat om deel te nemen aan dit project, meer dan er plaatsen waren. Zij willen werk maken van een prijsbewust beleid op school. Dat project zal over heel Vlaanderen uitgerold kunnen worden.

Er zijn diverse armoedetoetsen gebeurd. Het plan voor het secundair onderwijs is gebaseerd op veel wetenschappelijk onderzoek. Sp.a heeft dat mee goedgekeurd. Voor het opmaken van deze evaluatie heeft ze gebruikgemaakt van alle beschikbare wetenschappelijke onderzoeken. De vraag is of het nodig is om nog bijkomend wetenschappelijk onderzoek te doen. Sinds enkele jaren is men bezig met een longitudinaal onderzoek rond de studieloopbanen van 8000 jongeren. Om een goed zicht te krijgen op de keuzes, moet men dit onderzoek zes jaar lang laten lopen. Dat zal veel interessant materiaal opleveren.

Bart Van Malderen veronderstelt dat hij het oneens zal blijven met de minister over de impact van de verhoging van de maximumfactuur, de besparingen op werkingsmiddelen en de verhoging van het inschrijvingsgeld. De nieuwe categorie van bijna-beursstudenten roept het debat op over het bereik van die sociale correctie. Tal van mensen hebben meer betaald dan voorheen.

Het realiseren van gelijke kansen in het onderwijs is een kwestie van praktijken en knowhow, maar zeker ook van centen. Hij staat positief tegenover de rapporten van het Rekenhof. Hij beseft echter dat perfectie niet van deze wereld is. Goed bedoelde initiatieven moeten vaak bijgestuurd worden na enkele jaren. Met zijn opmerking over de onderwijshervormingen bedoelde hij vooral dat men, in het kader van de armoedebestrijding, zal moeten ingrijpen op de structuren.

De minister wil geen blinde beslissing nemen rond de maximumfactuur in het secundair onderwijs. Eerst wil ze een zicht krijgen op de studiekosten. Is de minister bereid om in het secundair onderwijs, desnoods gefaseerd, een maximumfactuur in te voeren? Zo ja, wanneer denkt ze die beslissing op een gefundeerde manier te kunnen nemen?

Hij is bereid te aanvaarden dat het niet de bedoeling is om de plannen van steden en gemeenten rond de 1 euromaaltijden te doorkruisen. Dat blijkt ook uit een aantal vragen van leden van de meerderheid. Hij stelt voor om de scope van de 1 euromaaltijden open te breken, de problematiek an sich te bekijken en desnoods het middel in vraag te stellen. Wie daarmee aan de slag wil gaan, moet dat kunnen doen, een sociale kruidenier, een school of een buurtcomité. Hij vindt het vooral belangrijk dat het bereik hoger wordt.

Hij vindt het positief dat sommige scholen tablets kopen voor de leerlingen en ze opnieuw inzamelen aan het einde van het schooljaar. Dat is een goede praktijk. Hij pleit vooral voor een prijsbewuste aanpak voor alle leermiddelen. Hij vindt het belangrijk dat de knowhow rond armoede in heel het onderwijs doordringt, op basis van de ervaringen in projecten.

In het dossier van het secundair onderwijs is er inderdaad wetenschappelijk onderzoek geweest. Bij de vijf armoedetoetsen is er echter geen wetenschappelijk onderzoek gebeurd. Hij gelooft sterk in de correlatie van wetenschap en inspraak om stappen voorwaarts te zetten inzake armoedebestrijding.

Minister *Hilde Crevits* herhaalt dat de Vlaamse Regering geen beslissing kan nemen over de maximumfactuur in het secundair onderwijs vooraleer alle gegevens bekend zijn.

Lorin PARYS,
voorzitter

Piet DE BRUYN
Cindy FRANSSEN
Johan DANEN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AMIF	Asiel-, Migratie- en Integratie Fonds
C-IBO	curatieve individuele beroepsopleiding
ESF	Europees Sociaal Fonds
EU	Europese Unie
EVC	elders verworven competentie/eerder verworven competentie/ erkenning van verworven competenties
hbo5	hoger beroepsonderwijs 5
HPAO	Horizontaal Permanent ArmoedeOverleg
IBO	individuele beroepsopleiding (in een onderneming)
ISB	Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid
KOALA	Kind-Ouderactiviteiten voor Lokale Armoedebestrijding
KRC	Kinderrechtcommissariaat
NT2	Nederlands als tweede taal
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PEP!	Positive Education Psychology
PWA	plaatselijk werkgelegenheidsagentschap
SES	socio-economische status
SNS	Sport na School
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
STOS	Samen tegen onbetaalde schoolfacturen
SVK	sociaal verhuurkantoor
UEFA	Union of European Football Associations
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WAW	Werk, Armoede en Welzijn